

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRK HALK MÜZİĞİNİN HALKA ULAŞMASINDA RADYO
PROGRAMLARININ KATKISINA YÖNELİK TESPİTLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMANLAR
Doç. Dr. Ünal İMİK
Dr. Öğr. Üyesi Selin OYAN

HAZIRLAYAN
Nesrin ASLANCAN

MALATYA- 2020

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRK HALK MÜZİĞİNİN HALKA ULAŞMASINDA
RADYO PROGRAMLARININ KATKISINA YÖNELİK
TESPİTLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Nesrin ASLANCAN

DANIŞMANLAR
Doç. Dr. Ünal İMİK
Dr. Öğr. Üyesi Selin OYAN

MALATYA- 2020

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TÜRK HALK MÜZİĞİNİN HALKA ULAŞMASINDA
RADYO PROGRAMLARININ KATKISINA YÖNELİK TESPİTLER**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Nesrin ASLANCAN

Birinci Danışman
Doç. Dr. Ünal İMİK

İkinci Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Selin OYAN

Jürimiz 22.05.2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu yüksek lisans tezini (oybirliği) ile başarılı bulunarak Türk Müziği Anabilim, Türk Müziği Bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı	imzası
1. Doç. Dr. Ünal İMİK (Birinci Danışman)	
2. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ	
3. Doç. Dr. Derya KARABURUN DOĞAN	

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulununtarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yüksek lisans tezi olarak gerçekleştirdiğim “Türk Halk Müziğinin Halka Ulaşmasında Radyo Programlarının Katkısına Yönelik Tespitler” konulu bu çalışmada bilimsel etik ve kaidelere aykırı olacak bir durum olmaksızın kendimin yazdığını, alıntı yaptığım tüm kaynakları metin içinde kaynaklar bölümünde yöntemine uygun biçimde belirttiğimi bildirir, bunu tüm onurumla doğrularım.

Nesrin ASLANCAN

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde görüşleriyle ve yardımlarıyla bana yol gösteren tez danışmanlarım ve kıymetli hocalarım Doç. Dr. Ünal İMİK ve Dr. Öğretim Üyesi Selin OYAN 'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yine bu zorlu süreçte her koşulda yanımda olan yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşım Elif GÜVEN'e, Kazım Avcı'ya ve sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nesrin ASLANCAN

ÖZET

Geleneksel Türk halk müziğimizin geçmişten günümüze ulaşmasında halk ozanı ve âşıkların önemli rol oynadıkları bilinen bir gerçek olmuştur. Bununla birlikte zamanla halk âşıklarının “müziği halka tanııtma ve ulaştırma” görevlerini radyo ve benzeri iletişim araçları sürdürmeye başlamıştır. Bu nedenle radyonun gelişim süreci ve radyo programlarının Türk halk müziği üzerindeki etkilerinin incelenmesinin büyük önem arz ettiği düşünülmüştür.

Bu araştırmada kitle iletişim aracı olan radyonun tarihi süreçleri ve ülkemizdeki radyoculuk gelişimine de değinilmiştir. Türk halk müziğinin halka ulaşmasında radyo ve programlarının katkılarının incelendiği bu araştırmanın literatüre birçok alanda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma betimsel bir özellikte olup durum tespiti yapmaya yöneliktir. Araştırma sürecinde yazılı ve dijital kaynak taraması yapılmıştır. Konuya yönelik diğer bulgu ve görüşlerin elde edilmesinde ise anket tekniğinden faydalanılmıştır.

Araştırma sonuçlarından bazıları sıralanacak olursa; radyonun GTHM ’nin halka ulaşmasında önemli bir görev üstlendiği, halk müziği alanındaki ses ve saz sanatçılarının tanıtımına katkı sağladığı, Türk halk müziği türlerinin toplum tarafından bilinmesinde önemli rol oynadığı ve Türk halk müziği terminolojisinin halk arasında tanıtılmasına öncü olduğu ilk aklımıza gelenlerden bazıları olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Radyo, Geleneksel Türk Halk Müziği, Radyo Programı, Ozan, Aşık

ABSTRACT

Minstrels and amorouses have played an important role in transforming the Traditional Turkish Folk Music (TTFM) from the past to the present. However, over the time, the communication tools like radio started to take over the mission of amorouses because of various factors. For this reason, the development process of radio and the effects of radio programs on the Turkish Folk Music is seen as an important subject of research.

In this study, the historical process of radio as a tool of communication and the development of radio broadcasting in Turkey have been touched upon. The present study, which has analysed the roles of radio and its programs on the transmission of Turkish Folk Music to the public will contribute to the literature in many areas.

It is a descriptive study and it is aimed to make due diligence. During the research process, written and digital literature review were done. Questionnaire technique was also used in order to obtain the findings and opinions about the subject.

When some of the research results are listed; radio has played an important role in transmitting the Traditional Turkish Folk Music to the public, it has contributed to the introduction of vocal and instrumental artists in the folk music area, it has played an important role in the recognition of Turkish Folk Music genres by the public and it has also pioneered the recognition of Turkish Folk music terminology among the public.

Key words: Radio, Traditional, Turkish Folk Music, Radio Broadcasting, Minsterl, Amorous.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI	iii
ONUR SÖZÜ	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
RESİMLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	3
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Amacı	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ALANA ÖZGÜ BİLGİLER

2.1. Geleneksel Türk Halk Müziği ve Özellikleri	6
2.1.1. Uzun Havalar	8
2.1.2. Kırık Havalar	9
2.2. Radyonun Tarihçesi.....	9
2.2.1. Türkiye’de Radyoculuk.....	11
2.2.2. Türk Halk Müziği Radyo Frekansları	16
2.3. Radyo ve Radyo Programlarında Çalışma Sürdüren Birimler ve Halk Müziği Ses ve Saz Sanatçıları.....	18
2.4. TRT Ankara Radyosunun Kuruluşu	19
2.5. Yurttan Sesler Topluluğunun Oluşumu ve Halk Müziği Çalışmaları	21
2.6. TRT Ses ve Saz Sanatçıları	23

2.6.1. Ses Sanatçıları	23
2.7. Saz sanatçıları.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren ve Örneklem	25
3.3. Sınırlılıklar.....	25
3.4. Sayıtlar	25
3.5. Verilerin Toplanması.....	26
3.6. Verilerin Analizi	26

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Demografik Bilgiler.....	27
4.2. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar.....	28
4.3. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	28
4.4. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	29
4.5. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	30
4.6. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	30
4.7. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	31
4.8. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	32
4.9. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	33
4.10. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	33
4.11. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar.....	34
4.12. On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	35
4.13. On İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	36
4.14. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	36

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	38
5.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	38
5.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	38
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	38
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	39
5.1.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	39
5.1.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	39
5.1.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	40
5.1.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	40
5.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	40
5.1.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	41
5.1.11. On birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	41
5.1.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	41
5.1.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	41
5.2. Öneriler	42
KAYNAKÇA	43
EKLER	47

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Türkiye’de Radyo Yayın Dönemleri	15
Tablo 2.2. Dönemin Radyo Frekansları	17
Tablo 4.1. Örneklemelerin cinsiyetlere göre dağılımı	27
Tablo 4.2. Örneklemelerin yaş durumlarına göre dağılımı	27
Tablo 4.3. “Müzik sanatının halka ulaşmasında sizce radyo yayınlarının önemli bir rolü var mıdır?” Sorusuna verilen yanıtlara göre dağılımı	28
Tablo 4.4. THM (Türk Halk Müziği) saz ve ses ürünlerinin halka ulaşmasında da sizce radyo etkili olmuş mudur? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı	28
Tablo 4.5. THM içerikli radyo programları, halk müziği “saz icracılarının” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	29
Tablo 4.6. THM içerikli radyo programları, halk müziği “ses sanatçıların” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	30
Tablo 4.7. THM içerikli radyo programları, “halk çalgılarımızın” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	30
Tablo 4.8. THM içerikli radyo programları, “folklorik özelliklerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	31
Tablo 4.9. THM içerikli radyo programları, halk müziğimizin “yöresel üslup ve tavır özelliklerinin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	32
Tablo 4.10. THM içerikli radyo programları, “ bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	33
Tablo 4.11. THM içerikli radyo programları, “türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım.	33

Tablo 4.12. THM içerikli radyo programları, “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	34
Tablo 4.13. Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “müziksel” desteği sizce sağlayabilmekte midir? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım.....	35
Tablo 4.14. Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “kültürel” desteği sizce sağlayabilmekte midir? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım.....	36
Tablo 4.15. Radyo yayınlarının gelecekte THM ’nün tanıtımına sizce ne ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım	36

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1. Eşref Şefik'in ilk radyo anonsu.....	12
Resim 2.2. İstanbul Radyosu.....	19
Resim 2.3. İstanbul Radyosu.....	20
Resim 2.4. Yurtan sesler korusu.....	23

KISALTMALAR

TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
GTHM	: Geleneksel Türk Halk Müziği
THM	: Türk Halk Müziği
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
YPKDD	: Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı
TTTAŞ	: Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi
PTT	: Posta Telgraf Teşkilatı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Her toplum kendisine ait kültürü çeşitli unsurlarla geçmiş ve geleceğe anlamsal ve bütünsel bir şekilde taşımıştır. Kültürümüzün mühim bir unsuru olan müzik, kültürün gelişip yayılmasında gereksinim duyulan en baş öge olmuştur. Müzik yıllar boyu toplumda meydana gelen düşünceleri, döngüyü ve insanlara ait olan bütün ahenkleri kapsamıştır. Müzik tarihimiz, müziğin toplumsal hayatın bir parçası olarak zamanla nasıl değişim ve gelişmelere uğradığını gözler önüne seren bir alan olduğu için, Türk müzik kültürü bu bakış açısıyla değerlendirilmiştir (Budak, 2016: 10-12). Geleneksel Türk halk müziği de bu kültürel etkinliğin önemli parçası olmuştur. Halk yada halk sanatçılarının yaşadığı, şahit olduğu olaylar karşısında etkilenip duygularını kendi ezgileriyle söyleme olarak kısaca tanımını yaptığımız Geleneksel Türk halk müziği; kendine ait çalış, çalgıları ve söyleyiş tavırları, biçimleri, geniş dağarcığı ve türleriyle milli vasıfları yapısında barındıran, halk biliminin diğer dallarıyla iç içe meydana gelen, yöresel müziklerin bir araya oluşan bir müzik türüdür (Coşkun, 2012: 1). GTHM hem sosyal yönüyle hem kültürel yönüyle olayları doğal bir biçimde günümüze kadar estetik bir biçimde nakletmiştir, sosyal hayatımızı tarih içindeki olaylar, göçler ve coğrafi konum etkisiyle daha da zenginleşmesini sağlamıştır. Geleneksel halk müziği büyük bir coşku ile çalınıp söylenmesinin yanında yapmacıksız ve yalın bir tavır almıştır. Kaynağında sahip olduğu toplumun yüzyıllar içinde meydana getirdiği bir duyuş ve ruh tarzının dışa vurumu yatmıştır (Özarslan, 2016: 111). GTHM kendisine has çalgıları, söyleme, çalma, tür, tavırları, biçim, geniş söz dağarcığıyla ulusal bir kimliğe bürünmüş ve yöresel nağmedeki değişik sözler ve konular da bu zengin kültür sebebiyle oluşmuştur.

Tarihte meydana gelen olguların, olayların oluşumu, gelişimi ve sonlanması insan hayatını sosyal ekonomik manada büyük ölçüde etkilemiştir. Bizim kendimize ait kültür tarihimiz genel olarak ‘Altay dönemi’ ile başlamaktadır (Uçan, 1997: 2). Altay Dağları’nın güneybatı etekleri Türk kültürünün geliştiği yerler olmuş ve bu Türkiye Cumhuriyeti dönemine kadar gelmiştir (Budak, 2016: 13). Cumhuriyet dönemiyle beraber meydana gelen köklü değişimler (yönetim şeklinden eğitim sistemine kadar)

Ülkemizdeki müzik devrimi de bu ilerlemelere katkı da sağlamıştır. Dönemin birçok müzik kurumları (İstanbul Belediye Konservatuarı, Halk Evleri, Türk Ocakları, Darülelhan vb.) bu ilerlemelerin sağlanmasıda önemli görevler üstlenmiştir.

Halk müziğimiz de 20. yüzyıla beraber önemli değişimler geçirmiştir. Türk milletinın yaşadığı coğrafi konum, kültürünü, sosyal /ekonomik yapısı en açık, canlı bir biçimde aktaran bir diğer özellikte âşıklar ve ozanlar olmuştur.¹ Türk milletindeki bütün gelenek ve görenekleri meydana getirdikleri eserlerinde dile getirmişlerdir. Türk halk müziğinin kültürel yapısının, değerlerinin n saflara ulaşmasında halk âşıkları, halk ozanları ve derlemecileri önemli rol üstlenmiştir.¹

Eski zamanlarda toplum hayatında ‘entelektüel’ olarak adlandırılan kişiler ozanlar olmuştur. Ozanlar âşıklarla beraber halk âşıklığı ve hak kapsamında âşık denilmiştir. Halk Âşıkları ve Ozanları halkın zor ve dar günlerde yanında olmak, halkı aydınlatmak için emek harcamıştır.²

Halk müziği ozanları, âşıkları görevlerini her zaman ifa etmiştir. Toplumu aydınlatmaya, onlara ışık tutmaya, toplumun sorunlarını dile getirmeye, toplumun dili olmaya her zaman sürdürmüşlerdir. Ozanlarımız halkla birlik, sevgi, beraberlik, hoşgörü, saygı aşılamıştır.

GTHM konusunu halkın içinden alarak toplumumuzun düşünce ve duygularını samimi, sade ve coşkulu bir biçimde anlatan ezgiler olduğu gibi bulunduğu yörenin zlem, acı, sevgi, kahramanlık ve mertlik gibi tüm hisleri de yansıtmıştır (Yener, 2006: 30). Bu özelliğiyle her bir sanat ürünü bir kültür ürünü olarak kabul edilmiştir. Bu kültür somutlaştırılarak geçmişe ve geleceğe hem fiziksel hem de duygusal anlamda kaynaklık etmiştir.

Günümüze kadar pek çok kültürü bir arada tutup barındıran Anadolu müzik kültürünü de barındırmıştır. Anadolu topraklarının bu kadar güçlü olmasının

¹<https://www.google.com/search?q=ankara+ Radyosunun + tarih% C3% A7 esi& oq= ankara+ Radyosunun + tarih% C3% A7 esi& aqs= chrome.0.69i59.10151j0j4& sourceid= chrome& ie= UTF-8>

²<https://www.google.com/search?q=ankara+ Radyosunun + tarih% C3% A7 esi& oq= ankara+ Radyosunun + tarih% C3% A7 esi& aqs= chrome.0.69i59.10151j0j4& sourceid= chrome& ie= UTF-8>

nedenlerinden biri de ozanların ve âşıkların çok olmasında kaynaklanmıştır. Bu da halk müziğindeki konu çeşitliliğinin bir hayli fazla olmasını sağlamıştır (Emnalar, 1998: 55).

Tarımdan sanayiye geçme sürecinde ortaya çıkan olaylar, gelişmeler, ulaşım olanaklarının artması, görsel ve yazılı basının geniş halk kitlelere ulaşabilme olanağı elde etmesi, ekonomide gelişen olaylar, eğitim-öğretim olanaklarının çoğalması geleneksel Türk halk müziğinde de birtakım gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur. (Erdener, 1992: 98) Kullanım olarak 1990’lu senesini ilk zamanlarında önemi artan radyo asıl ününe Eryılmaz’a göre Titanik gemisinin batmasıyla olmuştur. Bu vaka ile beraber radyo adını her tarata duyurmuştur (Eryılmaz, 2005: 90). Ülkemizde de sanayiye geçiş dönemiyle birlikte gelişen olaylar ve olanakların çoğalması geleneksel Türk halk müziğinin de pek çok gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bilhassa ilk olarak radyonun, daha sonra da televizyon devreye girmesi, sonrasında ise internet adlı bilgi dolaşım ağının varlığıyla son yarım asırlık halk müziğinde oluşan değişimlere daha da ivme kazandırmıştır (Eryılmaz, 1998: 47-57).

Radyolardaki yayınların amacı ne olursa olsun, eğlence türünden programlara mutlaka her radyo kanalında rastlamak mümkün olmuştur (Tufan, 2020: 95). Radyolardaki bu özelliklerle beraber radyo da yayınlanan türkü programları da GTHM yaygınlaşmasında önemli ilerleme kaydedilmiştir. Radyo, halk müziğinin önemli derlemecilerine, şeflerine sanatçıların sunup yönettiği türkü programları ve korolarına önemli bir katkı da bulunmuştur. Bu sebepten ötürü medya aracı olan radyonun değişimi, gelişimi ve halk müziği üzerindeki tesirlerine değinilecektir. THM ‘nün halkla buluşmasında büyük bir rol oynayan radyo ve “Türk Halk Müziğinin Halka Ulaşmasında Radyo Programlarının Katkısına Yönelik Tespitler” adlı tezin konusu olması gerekli kılmaktadır.

1.1. Problem Durumu

1900’lü yıllardan itibaren başlayan GTHM karakteristik özellikleri ve özgün yapısının olduğu, bu özelliklerin günümüze kadar farklı coğrafyalarda nam salmış âşıklar, ozanlar, mahalli sanatçılar tarafından yayılması konusunda pek çok çalışma yapılmıştır. Bununla beraber Halk müziğimizin yaşanılan çevre ile sınırlı olmaması daha geniş topluluklara yayılmasını sağlamıştır.

Türk halkının bu kültürel zenginlikten faydalanması ve sonraki nesillere ev sahipliği yapması için medya araçlarıyla daha geniş halk kitlelerine seslenebileceği düşünülmüştür. Türk Halk Musikisinin geçmişi, günümüz ve geleceği insanlara takdim edilip sunulmasının gerektiği düşünülmüştür. Bu sebeple büyük bir medya aracı olarak bilinen radyonun, halk müziğini bütün yönleriyle daha fazla insana ulaşma hususunda önemli bir husus olduğu düşünülmüştür.

Halk müziğinin kitlelere ulaşma görevini üstlenen Radyo ve Radyo Programlarının Halk Müziği üzerindeki ulusu kültürel olarak birleştirme özelliğine sahip olması, müzikal yapısı, eğitim aracı olması, haber verme, etkili bir bilgilendirme, eğlendirici ve öğretici fonksiyonuna sahip olması bu çalışmanın yapılmasını gerekli kılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Türk halk müziğinin halka ulaşmasında Radyo Programlarının katkısına yönelik görüşler nelerdir? ” şeklinde belirlenmiştir.

1.3. Alt Problemler

Araştırma problem cümlesinden yola çıkarak oluşturulan alt problemler, aşağıda maddeler halinde sıralanmaktadır.

1. Müzik sanatının halka ulaşmasında radyo yayınlarının önemli bir rolü var mıdır?
2. THM (Türk Halk Müziği) saz ve ses ürünlerinin halka ulaşmasında radyo etkili olmuş mudur?
3. THM içerikli radyo programları, halk müziği “saz icracılarının” halk arasında tanınmasına katkı sağlamış mıdır?
4. THM içerikli radyo programları, halk müziği “ses sanatçılarının” halk arasında tanınmasına katkı sağlamış mıdır?
5. THM içerikli radyo programları, “halk çalgılarımızın” halk arasında tanınmasına katkı sağlamış mıdır?
6. THM içerikli radyo programları, “folklorik özelliklerin” halk arasında tanınmasına katkı sağlamış mıdır?
7. THM içerikli radyo programları, halk müziğimizin “yöresel üslup ve tavır özelliklerinin” halk arasında tanınmasına katkı sağlamış mıdır?

8. THM içerikli radyo programları, “bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına katkı sağlamış mıdır?
9. THM içerikli radyo programları, “türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesine katkı sağlamış mıdır?
10. THM içerikli radyo programları, “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine katkı sağlamış mıdır?
11. Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “müziksel” desteği sağlayabilmekte midir?
12. Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “kültürel” desteği sağlayabilmekte midir?
13. Radyo yayınlarının gelecekte THM ’nün tanıtımına ne ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türk halk müziğinin halka kitlelerine ulaşmasında radyo programlarının katkısına yönelik görüşlerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu Araştırmanın, “Türk halk müziğinin halka ulaşmasında Radyo Programlarının katkısına yönelik görüşlerin neler olduğunu hakkındaki çeşitli tespitlerde bulunmayı hedeflemesi yönü ile önem taşıdığı düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ALANA ÖZGÜ BİLGİLER

Araştırmanın bu bölümünde, Türk Halk Müziğinin Halka Ulaşmasında Radyo ve Programlarının Katkısına Yönelik Tespitler, Geleneksel Türk Halk müziğinin özellikleri ve usulleri, Türkiye’de radyoculuk, Türk halk müziği içerikli radyo programları ve etkilerine değinilmiştir.

2.1. Geleneksel Türk Halk Müziği ve Özellikleri

Araştırmamızın bu bölümünde GTHM ’nin genel özellikleri ile ilgili elde edilen veriler açıklanmıştır.

1900’lü yılların başlanarak günümüze kadar mevcudiyetini “Türk Halk Müziği” her millette olduğu gibi, sevincini, milletin göçlerini, yaşamını, acısını, yaşam biçimini, sosyo-ekonomik biçimi ve inançlarını aktaran kültürel çeşitlerdendir. THM, Ülkemizdeki farklı ağızlarda, farklı yörelerde ve formlarda okunan müziğin tümüdür. Geleneksel Türk Halk müziği; halkın veya halk âşıklarının, halk ozanlarının farklı olaylardan etkilenecek (göç, savaş, ayrılık, gurbet, hasret, sıra özlemi) hissettikleri duygularını besteleyerek aktarmıştır (Coşkun, 2012: 1).

Halk müziğinde sadece ayrılık ve gurbet gibi negatif olumsuz etkilerin olduğu türküler yoktur. Esasen türkülerde, ciddi bir eğlence kültürü bulunur. Ama eğlencenin de çok ince bir üslubu ve tarzı vardır.

“Gelenek” kelimesi halk bilimi manasında; “Eskiden beri sürdürülen gayri resmi yol ve metotlarla elde edilen ve nesilden nesille anlatılan, dönemin gerek simlerine göre her nesilde belli miktar da kişisel değişmeye, yaratıcılığa ve gelişmeye izin veren hareket, bilgi ve materyal ürünleri kullanma tarzı ve üretme ” şeklinde ifade etmek mümkündür (Ekici, 2004: 18) .

Günümüze kadar değişik araştırma ve sözlüklerde yapılan “gelenek” tanımlarında daha çok “aktarma” ve “eskilik” ifadelerine vurgu yapılırken, gelenek ifadesi içinde esas üzerinde durulması gereken az da olsa “değişme” ve “yaratıcılık” kavramlarının da

bulunduğuna pek değinilmemiştir. Hâlbuki “gelenek” ifadesi içinde, muhakkak değinilmesi gereken önemli unsurlar arasında “değişme” ve “yaratıcılık” yer almaktadır. Başta “değişme” ve “gelenek” ifadeleri belki birbirine tamamen zıt olarak görülebilir. Yalnız; her nesille beraber değişen dönem, kültürel çevre, mekân ve bilhassa kültürün teknolojik yanı, kültür içindeki diğer iki birimi; “ideolojik birimleri” ve “toplumsal örgütlenme” de belirli oranda değiştirmektedir. Teknolojideki hızlı değişme, sosyal örgütlenme kısmına biraz, ideolojik kısma ise çok az tesir etmekte ama her halükârda, zincirleme bir reaksiyon halinde az veya çok değişme meydana gelmektedir (Ekici, 2008: 34).

Geleneksel Türk Halk Müziği halkın görenek ve geleneklerini en ince detayına kadar ezgilere nakletmiştir. GTHM halka ait değerleri, halkın kültürel zenginliklerini, yöresel öğelerini ve medeniyetlerini tanıtmıştır.

“Geleneksel” kelimesi detaylı bir biçimde tanımlanmıştır.

GTHM yörelerin coğrafik yapısı sonucu farklılık gösteren ezgi, söz ve yöre ağız halk müziğini daha da zenginleştirmiştir.

Emnalar (1998)’ın kaynağına göre Türk Halk müziğiyle ilgili bazı tanımlamaları şu şekilde ifade etmiştir:

- İngiliz, Prat ’a göre: Halk ve köylü arasından çıkıp, benimsenip gelenek haline gelen ezgiler, halk müziğini oluşturur.
 - Yine İngiliz, Breniers ’e göre: Halk müziği, halkın ortak malı olan, en yalın, düz ve sade ezgilerdir ki, bestecisi belli değildir.
 - Alman, Hugo Riemann ’a göre: Halk müziği kapsamına şu yaratılar girmektedir:
 1. Sözleri ve Ezgileri ve kim tarafından yapıldığı belli olmayan,
 2. Birçok sebeple halk tarafından sahip çıkılmış ve halk ezgisi kavramına bürünmüş olanlar,
 3. Armonik ve Melodik bünyesi rahatlıkla anlaşılan ve popüler eda taşıyan.
- Fransız, Michel Brnet ’e göre: Halk tarafından sahip çıkılan ve kulaktan kulağa verilmek suretiyle yayılan ezgiler halk müziğidir.
- Halil Bedii Yönetken ’e göre: Türk halk müziği anonim, folklorik bir özellik taşıyor, yapısı belli değildir. Türk aşiretlerinin, Türk köylüsünün, Türk aşıklarının müziğidir.
- Muzaffer Sarısözen’e göre: Halkın kime ait olduğunu bilmeden çalıp söylediği ezgilerdir halk musiki.
- Mahmut Ragıp Gazimihal ’e göre: Halk şarkısı tabirini “chant populaire” karşılığı olarak kullandık, fakat Almanların halkının kendi halk şarkılarına “lied” kavramını kullandıkları gibi, biz de kendi halk şarkılarımıza “türkü” dedik. Anadolu’da “şarkı” diye bilinmez (Emnalar, 1998: 25-26).

Yukardaki tüm bu kavramlardan yola çıkarak, halk müziğinde aranan faktörleri Nida Tüfekçi şöyle sıralamaktadır:

1. Halk tarafından özümseyip, onun ifadesi haline gelmesi,
2. Kime ait olduğu bilinmemesi,
3. Kulaktan kulağa aktarılacak suretiyle varlığını sürdürmesi,
4. Halkın ait olması,
5. Mekân içinde yaygın olması,
6. Herhangi bir iddiası olmaması,
7. Gelenek şekline dönüşmesi,
8. Kişiyi ait olmaması,
9. Zaman geçtikçe geçmişinin daha da derin olması,
10. Yöresel müzik (ezgi ve çalgı sal olarak) ve dil gibi hususları bünyesinde barındırması (Emnalar, 1998: 25-26).

Geleneksel Türk Halk Müziğinin bazıları bir kısmı sözlü ve çalgısal diğer kalan kısmı ise çalgısal (sözsüz oyun havaları) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

2.1.1. Uzun Havalar

Geleneksel Türk Halk Müziğindeki ezgilerin bir kısmı usulsüz (ritimsiz) bir kısmı ise usullü (ritim) olarak yazılmıştır. GTHM de ki uzun havalarda usul ve ritim kalıplarına rastlanmamaktadır. Onun için uzun havalarda yalnızca dizi ve dizinin seyri söz konusu olabilir. Bundan ötürü uzun havalarla alakalı farklı ifadeler ve tanımlara rastlanmaktadır.

- Muzaffer Sarısözen Kırık Havayı şöyle tanımlar: “Oyun havaları türküler ve gibi ritmi ve ölçüsü belli olan parçalara kırık hava denir. “ demiştir (Yücel, 2011: 7).
- TDK ‘ya göre: “Türk halk müziğinde, belirli bir karakteri olmayan, bölgesel öğelerin tesiri altında gelişim göstererek kalıba bürünmüş, yanık bir şekilde okunan türkülerdir”
- Halil Bedii Yönetken uzun havayı şöyle tanımlamıştır: “Tamamıyla ölçüsüz uzun havalardır. Bunlar sazla beraber olsa bile gene de ölçüsüz çalarlar. Başta, aralarında ve sonunda pasajları olan, ölçülü saz kısımları uzun havalardır. Aslında kırık ama arada basta usulsüz pasajlar olan ezgilerdir.” (Yücel, 2011: 7) .

Uzun havaların farklı tanımlanmış şekli: Hoyrat, Yayla Havası, Bozlak, Maya, Gurbet Havası, Barak,

Halk Edebiyatındaki karşılığı ise: Divani, Semai, Müstezat, Divan.

2.1.2. Kırık Havalar

Kırık havadaki özellikler uzun hava özelliklerinin tam tersi özelliklere sahiptir. Canlı ve Hareketli oyun melodisi ve türküdür. (Türk Dil Kurumu) Belli ritim kalıplarında ve ölçülerde belli usuller göre icra yapılan halk müziği ezgileridir.

Erzurum- Kars taraflarında okunan ve 5/8'lik usulle söylenen sümmani ağzı kırık havaya örnektir. Uzun havalardan farkı ise düzenli bir ahenk içerisinde okunuyor olmasıdır. Serbestçe konuşuyor gibi okunan uzun havaların yerine daha düzgün bir şarkı formunu şekillendirir (Yücel, 2011: 7).

Muzaffer Sarısözen Kırık Havayı şu şekilde tanımlıyor: “Oyun havaları ve türküler gibi ritmi ve ölçüsü belli olan parçalara kırık hava denir. ” demiştir (Yücel, 2011: 7) .

Halk müziğindeki kırık hava türleri: Nefesler, Deyişler, Halaylar, İlahiler, Semahlar, Barlar, Zeybekler, Horonlar, Teke Zorlatmaları, Karşılamalar, Horo (hora).

2.2. Radyonun Tarihçesi

Radyonun kelime karşılığı Yunancada föne (ses), Latince Radius (ışınlama).

TDK (Türk Dil Kurumu) 'de ise şöyle ifade edilir:

- Elektrik dalgalarından faydalanılarak seslerin bir yerden başka bir yere iletme sistemi.
- Elektrik dalgaları vasıtasıyla düzenli bir şekilde yayın yapılan istasyon ve bu istasyondaki programları düzenlemekle görevli kuruluş.
- İstasyonun yayınlarını alan vasıta .

Halk arasında sihirli kutu yakıştırması yapılan radyo, 19. yüzyılın ilk zamanlarından bugüne kadar gelmiştir. Radyo icat edildikten sonraki süreçten günümüze kadar gelen süre zarfından bu yana pek çok alanda değişik gayelerle (enformasyon, propaganda, eğlence vb.) kullanılmıştır. Bunun en büyük örneği İkinci Dünya Savaşı yıllarında propaganda amaçlı kullanıldığı görülmüştür.

Radyoyu bulan kişi olan İngiliz fizikçi Michael Faraday'dı ve kendisinden sonra yerine geçen aynı zamanda öğrencisi olan James Maxwell dir. Maxwell 1860 senesinde radyo dalgalarını bulmuş, 1865'de de bu dalgaların yalıtkan ortamda ışık ve ısı dalgaları

gibi yayılabileceğini söylemiştir. Fakat, teorik olarak çalıştığı için bu buluşlarını ispatlayamamıştır. Bununla beraber, Alman fizikçi Heinrich Rodolphe Hertz, 1885-89 seneleri arasında radyo dalgalarının varlığını ve ses titreşimlerinin elektro manyetik alanda ışık hızı ile yayıldığını ispatlamıştır. Hertz Maxwell 'in teorisini ispatladıktan sonra, elektro manyetik dalgaların uygun olan metal düzeylerde yönlendirilmiş radyo dalgalarına dönüşebileceğini de kanıtlamıştır (Güzel, 1992: 5) .

Fizikçi olan Alman Heinrich Hertz, 1888 senesinde Maxwell'in ortaya koyduğu teoriyi pratik olarak gerçekleştirerek bu konuda öncülük etmişlerdir. Marconi ile beraber 1898 senesinde ilk radyo resmen ortaya çıkmış oldu. İlk zamanlar gemiden sahile haberleşme aracı olarak kullanıldı. 1923 senesinde yüksek frekans radyo dalgalarının İyonsfer 'e çarparak dünyaya döndüğü ispatlanınca radyo, deniz aşırı haberleşme de dâhil olmak üzere hızla yaygınlaştı.³

1920 ve 1922 senelerin başından itibaren ülkemizde yer edinmeye başlayan radyo, dinleyicisiyle buluşmuştur. Radyo, 1920 yılında yeni devlet politikasının kültürel, sosyal ve siyasal alanda yerleşmesinde büyük katkısı olmuştur. 1940 ve 1950 yıllarında radyo yazılı basın (gazete, dergi) programlarıyla halka seslenmiştir. Haber ve Eğlence amaçlı olarak da kullanılan radyonun birçok işlevi vardır. Radyonun bugünkü yapısına ulaşması için pek çok bilim insanının farklı çalışması olmuştur. Radyo çıktığında ilk olarak sabit bir yere asılarak veya bir yere sabitlenerek şebeke elektriği aracılığıyla kullanılmıştır. Radyo ilk çıktığında belirli bir kitlenin dinlenme özelliğine sahipken idi daha sonradan transistor denilen kavramın gelişmesiyle beraber taşınabilme özelliğine sahip olmuştur ve gidilen her yerde dinlenebilme olanağı sağlanmıştır. (Kocabaşoğlu, 2010: 292)

Hızlı ve mekân zaman bağlamında esnek bir iletişim aracı olan radyo, ucuzluğu ve kolay erişilebilirliği sayesinde aslında diğer mecralara göre daha fazla insan ile etkileşim içindedir. Radyo aslında gündelik rutinde eşlik etme işlevi görür. Diğer tüm kitle iletişim araçlarının tüketimi, her biri kendisi için belirli bir zamanı ve yeri talep ettiğinden zaman ve mekân bölümleme mantığı ile ilişkilidir (Winocur, 2005:320)

Radyo dinleyebilmek için herhangi bir şart aranmıyordu ayrıca insanların okuma yazma bilgisine sahip olması da gerekmemiştir. Çünkü eğitim seviyesi olarak geri kalmış

³ 1<https://www.gelisenbeyin.net/radyonun-icadi.html>

pek çok toplum için uygulanan eğitim programları kalkınma konusunda önemli bir özelliğe sahip olmuştur. Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki radyo aynı zamanda bir eğitim aracı olmuştur.

Teknolojinin gelişimi ile birlikte (internet) anten gibi gereçlere ve radyo kendi vericisi olmadan da işlevini yapmıştır. 1990 senelerinin sonlarında gelişmeye başlayan internet radyo kullanımını da kolaylaştırmıştır. İnternet ve radyonun birleşmesi ile beraber daha fazla insana ulaşma olanağı sağlanmıştır. Bu nedenle radyo günlük hayatımız da dinleyebileceğimiz, insanların işlerini yaparken aynı zamanda dinledikleri her şeyi zihninde şekillenme özelliğini de sağlamıştır (Köse, 2007: 345).

2.2.1. Türkiye’de Radyoculuk

Ülkemizde radyo yayını, dünyadaki gelişmelere paralel bir seyir izlemiştir. Radyo uzun bir zaman televizyon yayınlarının yaygınlaşmasına kadar halkın en önemli kitle iletişim aracı olmayı başarmıştır. Dünyada radyonun ilk düzenli yayınlarının başladığı 1921 senesinden 6 yıl sonra Ankara ve İstanbul’da beşer kilovatlık vericiler yardımıyla ile yayın hayatına giren Türkiye radyoları, Türk Telsiz Telefon Anonim şirketi dönemi (1926–1936) dışında 1990 senesine değin devlet kanalıyla yürütülen tekelci bir yayın devri yaşamıştır (Candemir, 1995: 130).

1993 senesinde gelen yasal düzenleme ile özel radyoculuğun kurumsallaşması adına bugüne kadar gelen süreçte radyo yayıncılığı hem tecimsel manada hem de kamu yayıncılığı adına önemli bir gelişme sağlamıştır (Kuyucu, 2015: 912).

Ülkemizde radyonun ilk yayını, radyonun bir teknoloji ürünü ve iletişim aracı olarak dışarıdan getirilmesiyle hayatımıza girmiştir. Amatör bir biçimde ilk radyo deneyimi 1921–1923 yılları arasında gerçekleşmiştir (Peltekoğlu, 2007: 237).

Ülkemizde Cumhuriyet döneminden başlayarak radyo yayınları ilk zamanlarda kurulmuş olan ve kurulma amacı diğer ülkelerle haberleşmeyi sağlayan telsiz istasyonları aracılığıyla yapılmıştır. Cumhuriyet kurulduktan sonra gelişim göstermeye başlayan ve yeniliğe açık olan devlet adamları pek çok konuda olduğu gibi radyo yayıncılığı alanında da öncü olmuşlardır (Kuyucu, 2013: 139).

1925 senesinde “Telsiz Tesisi Hakkında Kanun” yasası çıkarılmış ve PTT Müdüriyeti adı altında bir komisyon kurulup Ankara ve İstanbul’da telsiz telefon istasyonun kurulması için çeşitli çalışmalar ba lamı tır.

126 senesinde PTT Genel Müdürlüğü adına radyo yayın yapma hakkını 10 yıl boyunca Türk Telsiz Telefon A. . ’ne devredilmiştir. (RTÜK, 2003: 2). Türk  irketi olarak görülse de, Fransız radyo  irketi olan Compagnie Française de Radio tarafından da destek görmüştür.  ubat ayında deneme yayınları ise İstanbul PTT Merkezi’ndeki bir stüdyoda ba lamı tır. Yayın hayatına başladığında yayınlana ilk program genel olarak Türk müziği üzerine olmuş, bu müzik  e idiyle beraber opera müziği ve cazbantlara da hemen hemen programda yer verilmiştir ( etinok, 2007: 39; Kuyucu, 2015: 912).

1925 Mart’ta İstanbul’da radyo denemeleri ba lamı tır. 27 Mart 1927’de ise ilk konser yayınlanmıştır. Telsizi denemeleri bir ay boyunca sürmüştür. 1927’de Fransız firmasıyla kurulan 5 kilovatl k bir istasyonda düzenli radyo yayıncılığı ba lamı tır. Bu süreçte on yıllığına Telsiz Telefon Türk Anonim  irketi görevlendirilmiştir (Kocaba o lu, 2010: 55).

İstanbul Radyosu adıyla 6 Mayıs 1927’ de Sirkeci’de Büyük Postane binasının bodrum katında yayın hayatına ba lamı tır. Farklı içeriğiyle (eğlence, haber, propaganda, ekonomi) topluma geniş çapta hizmet sunan radyo, teknolojinin gelişmesiyle de daha güçlü bir hale gelmiştir (Kocaba o lu, 2010: 55).

Resim 2.1. Eşref Şefik’in ilk radyo anonsu⁴

⁴T rkiye Radyoculuk Tarihine Damgasını Vurmu  İsimler ,<https://www.iyihisset.com/yasa/kultur-sanat/turkiye-radyoculuk-tarihine-damgasini-vurmus-isimler>

1927 senesinde büyük umutlarla yayın hayatına başlayan radyo, diğer devletlerde olduğu gibi ülkemizde de belirli saatler dışında yayın yapılmamıştır. Örnek verecek olursak 1927 yılında İstanbul’da yapılan radyo yayınları günlük sadece üç saat olmuştur (Çankaya, 1997: 4).

İlk radyo yayınları genel olarak söz, batı müziği ve haber programları yer almıştır. Haber kaynağı olarak, şirketin ortağı olan Anadolu Ajansı tarafından sağlanmıştır. Bu sebepten ötürü radyo haberleri seneler boyunca “Ajans Haberleri” veya “Anadolu Ajans Haberleri” olarak bilinmiştir (Aziz, 2002: 212; Kuyucu, 2015: 913).

İlk başlarda eğlence özelliği olan radyo daha sonraki dönemde eğitim ile ilgili programlar yapıp bu kimliğe de bürünmüştür. Radyonun bu dönem de eğlence aracı olarak anılmasının en büyük sebebi ise TTTAŞ olmuştur, Özel bir kuruluş faaliyette olan TTTAŞ, esas amacı kar sağlamak olmuştur. Bu nedenden ötürü şirket ilk olarak radyoyu halka sevdirmeye amacıyla yola çıkmıştır. Bu amaç doğrultusunda halkın sevebileceği eğlence programlarına ağırlık verilmiştir (Kocabaşoğlu, 1987: 121; Kuyucu, 2015: 913).

1933 senesinde yürürlüğe giren bir kararname ile radyo devlet tekeline geçmiş ve yeni bir dönem başlamıştır. İlk başlarda yönetimi TTTAŞ ‘a verilen radyo yayını, sözleşme feshedilerek PTT’ye devredilmiştir. 1936 yılının Eylül ayında radyo PTT yönetimindeki yayın hayatına başlamıştır. Bu dönemde radyolardaki söz programlarının oranları artırılmış, dönemin siyasi ve sosyal hedeflere paralel olarak daha çok eğitici programlar ön plana çıkmıştır. “Hukuk Bilgileri”, “İnkılâp Dersleri”, “Ceza Kanununda Yazılı Olmayan Suçlar” gibi programlar buna örnek gösterilebilir (Çankaya, 1997: 6–7; Kuyucu, 2015: 913).

1933 yılında devletçilik akımı ile beraber radyoyu devletleştirme kararı alınmıştır. Bu kararlar beraber radyo yeni formatına bürünmüştür

Matbuat Umum Müdürlüğü, 1943 senesinde, 4475 sayılı yasayla, Basın Yayın Umum Müdürlüğü adıyla yeni bir yapılanmaya girmiş ve radyoyu da bu müdürlük bünyesine almıştır. Yasanın getirdiği belli başlı değişiklikleri şöyle özetlemek mümkündür:

- Radyo yayınlarının her türlü teknik desteğin sağlanması amacıyla Fen Heyeti kurulması ön görülmüştür.

- Radyo postalarını işletmek, aralarındaki koordinasyonu sağlamak için Radyo Dairesi kurulmuştur.

- Umum Müdürlüğü'ne verilen yetkiyle söz yayınları üzerinde sıkı bir denetim sağlanmış ve bu da açıkça sansür haline dönüştürülmüştür (Yazıcı, 1999: 34; Kuyucu, 2015: 913).

1950 yılındaki DP iktidar partisi radyoyu propaganda amaçlı kullanmıştır. Bu dönemdeki DP iktidar partisi bundan sonraki süreçlerde radyoda propaganda yasağını getirmiştir. Tek parti iktidar döneminden 1960 darbesine kadar iktidar elinde olan radyo, 1961 'deki anayasa düzenlemesiyle Türkiye ve Televizyon Radyo Kurum (TRT) bağlanmıştır.

1968 ve 1971 arası dönemde TRT hukuki olarak özerk bir kurum haline gelmiştir. 12 Eylül darbesiyle en fazla etkilenip yeni düzenlemelere giren TRT, kesintisiz yayın dönemine geçerek yeni bir kültür yayınına ağırlık vermeye başlamıştır.

1982 yılında özel radyoların kurulmasına kadar geçen sekiz senelik zaman zarfında yayın tekeli elinde bulunduran TRT hem içerik olarak hem de yapısal anlamda değişiklikler ile yenilenmeye çalışılmıştır. 1987 yılında oluşturulan “Radyo 4” ile yayın ağı genişletilmiş “Radyo 1”, “Radyo 2”, “Radyo 3” ise Türkiye'nin tüm bölgelerinde yayın hayatına başlamıştır. 1980 yıllarında Ülkemizde de siyasal, ekonomik ve toplumsal olarak liberal anlayışın hâkim olduğu rekabetçi ve serbest piyasa ekonomisine geçilen seneler olmuştur. Bu dönemde yapılan yasal ve hukuki yeniliklerle vatandaşlara ve kurumlara daha çok özgürlükler kazandırmıştır. Avrupa'da oluşan özelleşme dalgası 1980 yıllarında ortasından itibaren Ülkemizi de etkisi altına almıştır. 1985 senesi haziran ayında özel televizyon ve radyo açmak için TRT'ye 106 başvuru yapılmıştır (Çankaya, 1997: 76). Ancak bu isteklerin hepsi kabul görmemiştir (Kuyucu, 2015: 913).

1980li yıllarda Avrupa'daki özelleşme dalgası Türkiye'yi de etkilemiştir. Siyasal, sosyal ekonomik alanda rekabet arayışlar olmuştur. Hukuki alandaki düzenlemeler de vatandaşlara ve kurumlara birçok özgürlük hakkı tanınmıştır. Bununla beraber piyasada

özel radyolar var olamaya başlamıştır. Ülkemizde özel radyoların erişim alanları genişletilmiş çeşitli radyo kanalları ve programlarının yapılması sağlanmıştır.

Ülkemizdeki radyo yayıncılığı, dünyadaki gelişmelere ayak uydurmuş ve gelişmelere paralel bir seyir izlemiştir. Televizyon yayınları yaygınlaşınca kadar radyo uzun bir zaman halkın en önemli kitle iletişim aracı olarak kalmayı başarmıştır. Dünyada ilk düzenli radyo yayınları 1921 senesinde başlamıştır. Ülkemizde de altı yıl sonra Ankara ve İstanbul'da beşer kilovatlık vericiler aracılığı ile yayına başlamış, 1926-1936 yılları arasında Türk Telsiz Telefon Anonim şirketi dönemi dışında 1990 senesine kadar devlet tekeliyle bir yayın dönemi yaşamıştır (Candemir, 1995: 130).

TRT radyo yayınları, ülkemizde 9 bölgesel istasyon ve 4 ulusal şebeke ile yirmi bir dilde yayın yapanın yanı sıra iki uluslararası program yayını yayınlamaktadır. Bu programlar geniş yelpazede her yaştaki insana ve zevke hitap edecek içeriye sahiptir. 2004 senesinde TRT Ülkemizde azınlık olarak yer alan gruplara yönelik olarak da yayın programları yapmaya başlamıştır. TRT'nin yayınları Ortadoğu, Avrupa, Avustralya, Merkezi Asya, ABD, Yeni Zelanda ve Kanada'ya kadar ulaşmaktadır (Gür hani, 2006: 29). 2015 yılından itibaren TRT'ye bağlı Radyo 1 Radyo 3 Radyo 4TRT FM, TRT Nağme, TRT Avrupa FM, TRT Antalya, TRT Erzurum, TRT GAP, TRT Çukurova, TRT Türkü, TSR, TRT Ankara, TRT Trabzon, TRT Volt East, TRT Volt West, TRT Radyo 6, TRT World kanalları hizmet vermektedir (Kuyucu, 2015: 915).

Tablo 2.1. Türkiye'de Radyo Yayın Dönemleri

Dönem	Yıllar
TTTAŞ	1926 – 1934
TTTAŞ – PTT	1934 – 1936
PTT	1936 – 1940
Matbuat ve Umum Müdürlüğü	1940 – 1943
Basın Yayın ve Umum Müdürlüğü	1943 – 1949
Basın Yayın ve Turizm Müdürlüğü	1949 – 1960 – 1960 - 1964
TRT	1964 ve günümüze
Özel Sermayeli Radyolar	1992'den günümüze

İletişim ve etkileşim gücüne sahip olan radyo giderek daha fazla yaygınlaşıp her türlü kesimdeki insanlara erişmiştir ve bundan dolayı etkisi daha kalıcı bir hal almıştır.

Türk Halk müziğinin ortaya çıkarılıp yaygınlaşması, arşivlen dirilip korunması radyoyu daha işlevsel hale getirmiştir. Ülkemizde radyo yayıncılığın başlamasıyla birlikte farklı türkü programları ve farklı radyo programları sunulmuştur. Bu da radyoların çaldıkları müzik türleriyle adlandırılmasına neden olmuştur. Cumhuriyetin kurulmasına büyük katkı sunan radyo, önce devlet tekelinde var olması (TRT) ve daha sonra özel radyolarla da piyasalaşması gibi çeşitli roller üstlenmiştir.

TRT Kurumu bünyesinde olan radyoların nota lama, ses kayıtlarını arşivleme derleme ve bünyesinde çalıştırdığı sanatçılar vasıtasıyla yayın yapma gibi kamu hizmeti niteliğindeki çalışmalar, zaman geçtikçe özel radyoların piyasaya çıkmasıyla beraber başlayan değişik rekabet ortamlarının da tesiriyle, yerini yalnızca müzik yayını yapan radyolara bırakmıştır (Varlı, 2006: 4).

2.2.2. Türk Halk Müziği Radyo Frekansları

Bu araştırmayla beraber bugüne kadar yapılmış halk müziği frekansları ve radyoları yer almaktadır.

Radyo yayınlarının yaygın hale gelmesi ve halk tarafından ilgiyle karşılanması, yerelleşme ihtiyacını hissettirmiş; hedef kitlenin ihtiyaç, istek ve ilgisine göre yayın planları hayat geçilmiştir. Yapılan yayınların hedef kitleye daha verimli bir şekilde aktarılması yerel düzeyde kapsamlı bir radyo yayınının ortaya konulmasını gerektirmiştir. Bölgesel radyo yayıncılığının ilk örnekleri olarak, Federal Almanya’da kurulan eyalet radyoları gösterilebilir. Buradaki istasyonlar, radyonun propaganda gücünün hissedildiği İkinci Dünya Savaşı ’dan sonra kurulmuştur. İkinci Dünya Savaşı bitince Almanya’da kalan yabancı askeri kuvvetlerin de yardımıyla bölgesel radyo istasyonları kurulmuştur (Şahin, 2018: 18).

İkinci Dünya Savaşı’nın hemen ardından müttefiklerin altyapısını oluşturduğu yayın sisteminin tüm yetkileri eyaletlere bırakılmıştır. Fakat telekomünikasyonun düzenlenme yetkisi federal hükümetteydi. (Tekinalp, 2003: 14). Ülkemizde radyo yayıncılığı geçmişine bakıldığında yerelleşmenin şehir radyoları vasıtasıyla başladığı

görülmektedir. Şehir radyoları, sonradan meydan getirilen bölge radyolarının ana çekirdeğini oluşturmuştur. TRT'nin 01.05.1964 tarihinde kurulmasıyla birlikte şehir radyoları da TRT bünyesine alınmıştır. Daha sonraki zamanlarda radyo yayıncılığının profesyonel şekilde yapılması ve daha büyük kitlelere ulaştırılması amacıyla küçük güçte verici teçhizatına sahip şehir radyolarının yerine, güçlü verici donanımına sahip bölge radyolarının kurulmasına kararlaştırılmıştır (Şahin, 2018: 23).

Bölge radyolarının kuruluş amacının; seslendiği bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini ele alarak dinamik, canlı, bölgenin ihtiyaç ve konumuna uygun, bölge haberlerine yer vermek ve dinleyicinin yoğun katılımının sağlanacağı müzik ağırlıklı yayın yapmak olduğu belirtilmektedir (TRT YPKDD, 2005: 15; Şahin, 2018: 35).

Tablo 2.2. Dönemin Radyo Frekansları

RADYO ADI	BULUNDUĞU YER	FREKANS
TRT ANTALYA RADYO	ANTALYA	88.40
TRT ÇUKUROVA RADYO	ÇUKUROVA	93.1
MEDYA RADYO	İSTANBUL	93.9
RADYO EKİN	İSTANBUL	94.3
CEM RADYO	İSTANBUL	96.4
TRT ANKARA RADYO	ANKARA	98.6
TRT İZMİR RADYO	İZMİR	101.6
TRT ERZURUM RADYO	ERZURUM	102.6
TRT İSTANBUL RADYO	İSTANBUL	103.4
TRT DİYARBAKIR RADYO	DİYARBAKIR	107.3

Şehir radyoları, ana postaların ulaşamadığı meskenler için yayın yapmak amacıyla kurulmuştur. Yayın yapılan şehrin, gereksinim ve özelliklerine uygun olarak eğlendirici, eğitici ve aydınlatıcı yayın yapmayı hedef edinmiştir (Çankaya, 2003: 115). Bakanlar Kurulunun 10 Şubat 1959 tarih ve 4/11296 sayılı kararnamesiyle de 27 şehirde, küçük ama güçlü radyo verici istasyonları kurulması kararlaştırılmış ve ilk etapta bunlardan yedi adedinin yapımına ilişkin sözleşmeler, 1959 yılını Eylül ayında imzalanmıştır (Kocabaşoğlu, 1980: 379). 31.5.1961 gün ve 5/1260 sayılı kararname ile 27 şehir yerine 9 şehirde istasyon kurulması kabul edilmiştir. Şehir radyolarının hizmete giriş tarihleri

şöyledir: İstanbul; Eylül 1961, İzmir; Aralık 1961, Ankara; Mart 1962, Adana; Nisan 1962, Antalya; Haziran 1962, Gaziantep; Ağustos 1962, Kars; Şubat 1963, Van; Ekim 1964 (Özakman, 1969: 10), İskenderun Mart 1961. Şehir radyolarının düzenlenmesi ve yayın politikaları ile ilgili herhangi bir kayıtlı resmi yönetmelik bulunmamıştır. Kocabaşoğlu'nun, Ankara Radyosu deposunda bulduğu tarihi ve sayısı olmayan “yönetmelik” adı verilen dosyada bulunan bir metin ise şehir radyolarının öncelikli amacı “bazı yabancı radyoların zararlı yayınlarından halkımızı korumak ve uyarmak” ve “yurttaki dinleyicileri dış radyoları dinlemek mecburiyetinden kurtarmak” biçiminde ifade edilmiştir. Fakat bu radyoların dinlenebildiği alanlar, bulundukları şehirlerin sınırlarını aşmamıştır (Kocabaşoğlu,1980:380). TRT kurulduktan sonra şehir radyolarının birçoğu kapatılmış ve yerlerine bölge radyoları kurulmuştur. Bölge ve merkez radyo yayınlarının ulaşamadığı bazı şehir radyoları ise yayınlarına sorunlar çözülünceye kadar yayın hayatına devam etmiştir (Şahin, 2018: 338).

2.3. Radyo ve Radyo Programlarında Çalışma Sürdüren Birimler ve Halk Müziği Ses ve Saz Sanatçıları

Halk müziği kültürel birikimin bir parçasıdır. Toplumun sosyal yaşantısını, kültürünü, izlerini hislerini, taşıyabilecek şekilde meydana getiren müzik metinlerinin aktarılma biçimidir. Dünyanın farklı kültürel zenginliğine sahip olan Anadolu, birçok farklı konulara şahitlik etmiştir. Halk müziğindeki bu konu çeşitliliğini (savaş, kıtlık, sevgi, hasret, gurbet, ölüm, neşe, acı, neşe, inançlar vs.) türkülerimizde bulmak mümkündür. Türk halk müziğinin tetikleyici unsuru gerçek yaşanmışlıklar ve gerçek olaylardır. Halk müziği bu gerçeklere dayandığı için daha güçlü ve uzun ömürlü bir yapıya sahip olmaktadır.

Halk müziğinde müzikal göç de vardır. Aynı kök kimliğe sahip olması ve Oğuzlara kadar uzanması, temel olarak dilde de aynı ortaklığı paylaşıldığı için her ne kadar bölgelere göre değişen şive, lehçe vurgu farklılıkları olsa da (Kırgız Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkiye Türkçesi) öz Türkçe kelimelerin ağırlık gösterdiği bir sözlü bir edebiyat geçmişine sahip olduğu bilinmektedir.

Bu köklü geçmişe sahip olan halk müziği, geleceğe kaynaklık etmesi amacıyla TRT Ankara Radyosunun yapmış olduğu müzikal çalışmaları ve TRT ses ve saz sanatçılarında değinilecektir.

2.4. TRT Ankara Radyosunun Kuruluşu

Cumhuriyetin ilanıyla beraber ilk olarak radyo yayınlarının kurulması düşünülmüştür. Buradaki temel amaç halkın güzel vakit geçirmesinden ziyade her alanda eğitici yayınlar yapılmasıdır. 1927 yılında Ankara ve İstanbul 'da radyo deneme yayınları başlatılmıştır. Fakat 28 Ekim 1938 tarihinde kurulan Ankara radyosu halkının eğitilmesi konusunda daha çok ulusal güce sahip olmuştur. Ankara radyosunda alanında önemli isimler farklı programlar yapmıştır. Bunlar: Ahmet Muhip Dıranas, Falih Rıfkı Atay, Selim Sırrı Tarcan, Baki Süha Ediboğlu, Burhan Belge, Adnan Ötügen, Feridun Fazıl Tülbentçi, Nurettin Artan gibi isimlerdir. Yapılan yayınların hepsi mutlaka canlı olarak yapılır ve ufak dahi olsa hata asla kabul edilmezdi. Kısaca o senelerde Ankara Radyosunda program yapmak çok riskli ve bir o kadar da itibarlı olay olarak görülmüştür. Diğer yandan, yayınlar günümüzde olduğu gibi 24 saat devam edemezdi. Sabah 8.30'da başlayan ilk yayın 13.30'da sona erer ve tekrar saat 18.00'da başlayan ikinci yayın ise 22.50'de sonlanırdı. Buna rağmen, Ankara Radyosunun programları, o günün şartlarıyla halkı fazlasıyla tatmin ediyor ve heyecanlandırıyordu. Tüm aile fertlerinin radyo başında toplanarak programları takip etmesi, güzel bir görüntü oluştururdu (Yazgan, 2016: 54).

Resim 2.2. İstanbul Radyosu⁵

⁵ <https://www.pinterest.co.uk/pin/326299935478811814/>

Ankara radyosu yaptığı yayınlarla her konuda halkı aydınlatmıştır. Eğitici ve öğretici bir yapıya sahip olan bu kurumda çeşitli programlar (Radyo Gazetesi, Evin Saati, Tiyatro Sanatı, Edebiyat Dersleri) insanların beğenisine sunulmuştur.

Resim 2.3. İstanbul Radyosu⁶

Türk Telsiz Telefon A.Ş. 'ye bağlı olan Ankara ve İstanbul radyosu 1964 senesinde TRT bünyesine girerek 1927 yılında İstanbul radyosu, 1928 yılında da Ankara radyosu ilk yayınlarını yapmışlardır. 1936 yılında da Ankara ve İstanbul radyosu PTT 'ye devredilmiştir. PTT 'ye devredildikten sonra Ankara radyosunun vericisi güçlendirilerek

28 Ekim 1938 'de resmi olarak işletilmeye başlanmıştır. Aynı dönemde de yayınlara ara veren İstanbul radyosu 19 Kasım 1949 yılında yayın hayatına geri dönüş yapmıştır. II. Dünya savaşıyla beraber bütün radyolar yeni kurulan Matbuat Umum Müdürlüğü'ne (Basın Yayın ve Turizm/Enformasyon Genel Müdürlüğü) bağlanmıştır. 1950 yılında yayın hayatına İzmir Belediyesine bağlı olarak başlayan İzmir Radyosu, 1953 yılından itibaren Matbuat Umum Müdürlüğü bünyesinde yayınlarını sürdürmüştür. 1960'dan sonra sekiz şehirde kurulan radyolar tarafsız ve özerk kamu iktisadi kuruluşunu ön gören 1961 anayasası, 1964 yılında 359 sayılı yasayla TRT bünyesinde yayın yapan radyolar günümüze kadar geniş bir kitleye seslenmeye devam etmiştir (Çankaya, 1997: 82).

⁶ [https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Atat%C3%BCrk_Boulevard,_Radio_House,_1940s_\(16851412171\).jpg](https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Atat%C3%BCrk_Boulevard,_Radio_House,_1940s_(16851412171).jpg)

2.5. Yurttan Sesler Topluluğunun Oluşumu ve Halk Müziği Çalışmaları

Ankara radyosunda önemli faaliyet gösteren “Yurttan Sesler Topluluğu” radyo yayıncılığın başlamasıyla halk müziği çalışmaları ve bireysel olarak yapılan çalışmalar ister istemez düzenli, düzensiz bir şekilde yer bulmuştur. Radyolardaki halk müziği çalışmaları ilk olarak İstanbul Radyosunda, Tamburacı Osman Pehlivanın çaldığı Rumeli türküleriyle başlamıştır. 1938 yılında da Ankara Radyosunda Sadi Yaver Ataman tarafından yapılan halk müziği programları, anonim ve âşık edebiyatı gibi ilk örnekleri sunması bakımından önemlidir (Millî Folklor, 2012: 85).

1940 yılında Nedim Tör ’ün Ankara Radyosuna müdür olarak gelmesiyle radyo programlarını yeniden yapılandırmıştır. Bu bağlamda 1941 yılında Mesut Cemil yönetimindeki koro, ilk düzenli halk müziği programı yapmıştır. “Bir Türkü Öğreniyoruz” adı verilen bu programlar Muzaffer Sarısözen şefliğinde faaliyet göstermiştir. Bu programdaki amaç hem dinleyicilere hem de sanatçılara yarım saatlik zamanda türkü öğretmek amacıyla yapılmıştır (Millî Folklor, 2012: 86).

“Bir Türkü Öğreniyoruz” programı halk müziği sanatçılarını eğittiği gibi “Yurttan Sesler Topluluğun kurulmasına da büyük zemin hazırlamıştır. Büyük bir beğeniyle dinlenen “Bir Türkü Öğreniyoruz” programı Yurttan Sesler adı altında 1940 yılları başında yayın hayatına katılmıştır. Sadi Yaver atamanın yönettiği bu program askerlik görevi nedeniyle radyodan ayrılmıştır (Millî Folklor, 2012: 86).

Yurttan Sesler Korusu’nun kuruluşu amacıyla ilgili olarak Muzaffer Sarısözen şöyle açıklama yapmıştır: “Radyonun sınırsız tuttuğu ve başardığı halk türküleri yayımı, ne sadece dinleyicilerine hoş, bir vakit geçirmek ne de yalnız türkülerimizin çeşitleri hakkında fikir vermekten ibaret değildir. Gönüllerimizi bir araya toplamak ve bütün memleketi tek duygu haline getirmek Yurttan Sesler ’in başlıca hedefidir. Artık izahla lüzum kalmamıştır ki “Yurttan Seslerin sanatkâr işçileri memlekete en modern tahrip vasıtalarının bile zerresini koparamayacağı bambaşka bir istihkâm yapmakla meşguldürler” (Çeren, 1944: 4).

Bu anlamda yerel ezgilerin önde gelenlerinden oluşan türkülerin sunumuyla, halkın ortak bir payda etrafında buluşmasını sağlayan bu programa niçin Yurttan Sesler ismi

verildiği de ortaya çıkmıştır. “Yurttan Sesler” adı ülkede tarih, düşünce, dil, duygu ve kültür birliğini ortaya koyma çabasının göstergesi niteliğindedir” (Aydoğdu, 2017: 8).

Eğitici yönüyle müzik kurumu niteliklerine sahip olan Ankara Radyosu, Yurttan Sesler korosuna hem uygulama da hem de teori de önemli katkılar sunmuştur. Muzaffer Sarısözen koro çalışmalarında farklı uygulamalarda bulunmuştur.

Yurttan Sesler Korusu sanatçılarının teorikte aldıkları bu eğitim uygulamaya dönüştüğünde bazı aksaklıklar göze çarpmıştır. Koro sanatçılarının sanat müziği alanından gelmeleri ve türküleri tavır ve üslubundan uzak icra etmeleri halk müziğinde bir kimlik kaybına yol açmıştır. Muzaffer Sarısözen bu sebeple, sanatçıları Ankara Devlet Konservatuvarı arşivine çağırarak ve derlenen ezgileri onlara taş plaklar yoluyla dinleterek, türküleri hangi karakterde icra etmeleri gerektiğini duyum yoluyla göstermiştir (Millî Folklor, 2012: 88).

Sarısözen’in koronun yanlışlarını düzeltmede uyguladığı ikinci yöntem ise radyoya âşıkların ve mahalli sanatçıların türkü söylemeleri için davet edilmesidir. Daha önce de örnekleri görülen ve Âşık Veysel, Tamburacı Osman Pehlivan, Faruk Kaleli, Aziz Şenses, Picoğlu Osman gibi sanatçılar tarafından radyo programlarında yerel ezgilerin seslendirildiği bu süreç, Muzaffer Sarısözen’le birlikte “misafir sanatçı” adı altında bir geleneğe dönüşerek günümüze kadar gelmiştir. Her iki uygulamada öne çıkan unsur, türkülerin icrasında yerel tavır ve üsluba büyük ölçüde gayret edilmesi gerektiğidir (Millî Folklor, 2012: 88).

Koronun eğitimi sırasında uygulanan metotlardan biri de Muzaffer Sarısözen tarafından türkülerin notalarının kara bir tahtaya yazılması şekliyle sanatçılara öğretilmesidir. Pedagojik eğitim sisteminin unsurlarından biri olan görerek, duyarak ve yazarak öğrenmenin uygulandığı bu süreç içerisinde sanatçılar, kendilerine öğretilen türkülerini hem defterlerine yazmışlar hem de bu defterler sanatçıların kendi repertuarlarını oluşturmuştur (Aydoğdu, 2017: 63).

Resim 2.4. Yurttan sesler korusu⁷

“Bir Halk Türküsü Öğreniyoruz” Programından Bir Görüntü (1942) Soldan sağa: Sarı Recep, Muzaffer Sarısözen, Mesut Cemil, Birinci Sıra: Mefharet Yıldırım, Afife Çerik, Sıdika Dalmen, Azize Tözem, Sadi Hoşses, Mustafa Çağlar, Semahat Özdenes, Nevzad Akay, Melek Tokgöz. İkinci Sıra: Safife Tokay, Saadet Özbilgiç, Lamin Utku, Ahmet Şenses, Aziz Şenses, Hüceyla Aykar, Servet Adnan. (Radyo Dergisi).

2.6. TRT Ses ve Saz Sanatçıları

Yurttan Sesler Korusu sanatçılarının nasıl meydana geldiği konusu ise; Ankara Radyosunda birleşik koro ayrıldıktan sonra Türk halk müziği grubuna sanatçıların seçimi, ses karakterleri halk müziğine yatkın sanatçılar belirlenip, Yurttan Sesler kadrosuna seçilmesi şeklinde yapılmıştır (Aydoğdu, 2017: 26).

Yurttan Sesler ’in koro şefleri, kurum içerisinde kıdemli ve kadrolu kişilerden seçildiği için, kuruma giriş tarihleri ve şefliğe atanma zamanları farklılık göstermektedir. Gene de “Yurttan Sesler Şefi” olarak bilinip, bu göreve getirilen icracıların bir tablo şeklinde göstermek yararlı olacaktır (Demir, 2017: 13).

2.6.1. Ses Sanatçıları

Turhan Karabulut, Ali Can, Nurettin Çamlıdağ, Neriman Altındağ, Muzaffer Akgün, Sebahat Karakulak. Emin Aldemir (saz), Seyfettin Sıgırmaz (Mey, zurna, kaval),

⁷ <http://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=96&Sayfa=81>

Mustafa Geceyatmaz (ses), Cengiz Akmeriç (ses-sonra saz), Kemal Karasüleymanoğlu (ses), Necdet Nemutlu (ses) isimli sanatçılar katılmıştır. 1953 yılında açılan sınavda ise koroya saz sanatçısı olarak Nida Tüfekçi, ses sanatçısı olarak Nezahat Bayram ve Aliye Akkılıç katılmıştır. (Elçi, 1997: 108-109)

1955’lerde Saniye Can, Nurettin Dadaloğlu, Selahattin Erorhan, Nevin Akol, Muazzez Türüng, Ahmet Sezgin, Niyazi Yılmaz ve Yıldız Ayhan koroya dahil olan sanatçılardır.

1960’larda açılan sınavı Ahmet Gazi Ayhan (yeniden gelmiş), Yaşar Aydaş, Cemil Demirsipahi, Talip Özkan, Mustafa Özgül, Necla Erol Ahmet Sezgin gibi sanatçılar kazanır.

1960 İhtilali’nden sonra radyoda sınav açılmamış ve 1963 yılında Muzaffer Sarısözen vefat etmiştir. (Elçi, 1997: 108-109)

2.7. Saz sanatçıları

Sarı Recep (Giray), Avni, Özbenli, Osman Özdenkçi, Ahmet Yamacı, Ahmet Gazi Ayhan, Mucip Arcıman

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde yapılan araştırmanın hangi yöntem ve araştırma teknikleri kullanılarak gerçekleştirildiğine yönelik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, radyo programlarının geleneksel Türk halk müziğinin halka ulaşmasındaki katkısına yönelik tespitler yapmayı amaçlaması yönüyle betimsel bir özellik taşımaktadır. Araştırmanın modeli karma bir desen içermekte olup sözel ve sayısal verilerin bir arada değerlendirilmesine dayanmaktadır. Araştırma süresince sonuçlarının ortaya çıkarılmasında önemli katkılar sağlayan istatistiksel veriler incelenmiş ve bu verilerden yola çıkarak konuya yönelik çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bu sayede gerçekçi sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ülkemizde yaşayan radyo dinleyicileri, örneklemini ise Adıyaman şehrinde yaşayan farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklere sahip bireyler arasından rastgele (random) seçilmiş 500 (araştırma anket çalışmasına katılım sağlayan) örneklem oluşturmaktadır.

3.3. Sınırlılıklar

Araştırma Adıyaman ili sınırları içerisinde hayatını idame ettirip yerel ve ulusal radyo programlarını dinleyen bireyler ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmaya katkı sağlayan örneklemelerin cinsiyet, yaş ve sosyo-ekonomik ve kültürel durumlarına yönelik bir sınırlandırma yapılmamıştır.

3.4. Sayıtlar

Bu araştırma;

- Araştırma yönteminin amaca uygun olduğu,
- Araştırma örneklem gurubunun evreni tam olarak yansıttığı,

- Veri toplama araçlarının bu araştırma için yeterli, geçerli ve güvenilir olduğu sayıltılarından hareket edilerek gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma sürecinde verilerin toplanmasında literatür taraması, uzman görüşleri ve anket tekniğinden faydalanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek' e göre anket, geniş bir örneklem gurubundan hızlı bir biçimde veri toplama ve analiz etme konusunda oldukça etkili bir araçtır. Görüşme tekniği ise insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntemdir. Araştırmada kullanılan bir diğer yöntem olan doküman incelemesi ise nitel araştırmalarda gerek kendi başına gerekse görüşme ve gözlemle elde edilen verilere destek amacıyla kullanılan bir veri yöntemidir. (Yıldırım, 2006: 40). Araştırmada kullanılan anket tekniği, doküman incelemesi ve kişisel görüşme yöntemler ile yeterli verinin toplandığı düşünülmektedir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma verileri, kolay ifade edilmesini sağlamak amacıyla frekans ve yüzdelik rakamlarla ifade edilebilen değerlere dönüştürülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmektedir.

4.1. Demografik Bilgiler

Tablo 4.1. Örneklemelerin cinsiyetlere göre dağılımı

	Frekans	%
Erkek	260	52,0
Bayan	240	48,0
Toplam	500	100,0

Tablo 4.1 incelendiğinde araştırmaya kadın ve erkek katılımcıların dengeli bir oranda katılım sağladıkları görülecektir. Erkek katılımcılar çok az bir sayıda da olsa daha fazladır.

Tablo 4.2. Örneklemelerin yaş durumlarına göre dağılımı

	Frekans	%
20 ve altı yaş	50	10,0
21-29 yaş	170	34,0
30-39 yaş	150	30,0
40-49 yaş	90	18,0
50 ve üstü yaş	40	8,0
Toplam	500	100,0

Tablo 4.2 incelendiğinde araştırmaya hemen her yaş grubundan örneklemin katılım sağlamış olduğu görülecektir. Katılım daha çok 21 ile 39 yaş aralığında sağlanmıştır.

4.2. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.3. “Müzik sanatının halka ulaşmasında sizce radyo yayınlarının önemli bir rolü var mıdır?” Sorusuna verilen yanıtlara göre dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	41	8
Orta	129	26
Çok	161	32
Pek çok	169	34
Toplam	500	100,0

Tablo 4.3’de örneklemelerin “Müzik sanatının halka ulaşmasında sizce radyo yayınlarının önemli bir rolü var mıdır? Sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Tabloda müzik sanatının halka ulaşmasında örneklemelerin %8’i az rolü olduğunu, % 26’sı orta oranda, %32’si çok oranda ve %34’ü ise pek çok rolü olduğunu belirtmiştir. Bu verilere göre, halkın yaklaşık %92 ’sinin müzik sanatının halka ulaşmasında radyo yayınlarının önemli bir rolü olduğu görüşüne sahip olduğu söylenebilir. Tablodaki verilerine göre, radyo yayınlarının müzik sanatının halka ulaşmasında önemli rolü olduğu görüşü hakimdir.

4.3. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.4. THM (Türk Halk Müziği) saz ve ses ürünlerinin halka ulaşmasında da sizce radyo etkili olmuş mudur? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	41	8
Orta	119	24
Çok	151	30
Pek çok	189	38
Toplam	500	100,0

Tablo 4.4’de Halkın “ THM (Türk Halk Müziği) ses ve saz ürünlerinin halka ulaşmasında da sizce radyo etkili olmuş mudur? Sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Tabloda THM’ de saz ve ses ürünlerinin halka ulaşmasında radyonun %8’i az oranda etkilediğini, %24’ü orta oranda , %30’u çok oranda ve %38’i pek çok oranda etkilediği belirtmiştir. Tablodaki veriler doğrultusunda halkın, çok az sayıda olumsuz düşündüğünü ve büyük bir oranda da radyonun etkili bir yapıya sahip olduğu düşünülmektedir. THM ’deki saz ve ses ürünleri halka ulaşmasında radyonun yaklaşık olarak %92 diliminde etkili olduğu görülmektedir. Bu da radyonun sadece medya aracı olmadığını kültür taşıyıcısı ve eğitici bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

4.4. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.5. THM içerikli radyo programları, halk müziği “saz icracılarının” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	9	2
Az	31	6
Orta	110	22
Çok	279	56
Pek çok	71	14
Toplam	500	100,0

Tablo 4.5.’de halkın THM içerikli radyo programları, halk müziği “saz icracılarının” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %2’si THM içerikli radyo programlarının, halk müziği saz icracılarının halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %6’sı az oranda katkı sağladığı, %22’si orta oranda , %56’sı çok oranda ve %14’ü pek çok oranda katkı sağladığı belirtmiştir. Radyonun halk müziği saz sanatçıları üzerindeki katkının %8 kısmı olumsuz düşünüyor olsa dahi tablodaki veriler doğrultusunda halkın %92 ’sinin halk müziği içerikli radyo programlarının, halk müziği saz icracılarının tanınmasında önemli rol oynadığı görülmektedir. Radyonun toplumsal etkisinden yola çıkarak THM ’deki saz icracıları üzerindeki etkisi belirtilmiştir.

4.5. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.6. THM içerikli radyo programları, halk müziği “ses sanatçıların” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	10	2
Az	39	8
Orta	91	18
Çok	230	46
Pek çok	130	26
Toplam	500	100,0

Tablo 4.6’da THM içerikli radyo programları, halk müziği “ses sanatçıların” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %2’si halk müziği programlarının ses sanatçıların halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken, %8’i oranında az katkı sağladığı, %18’i orta oranda, %46’sı çok oranda ve %26’sı pek çok oranda katkı sağladığı belirtmiştir. Tablodaki veriler doğrultusunda, halkın %98’i radyonun bu konudaki işlevselliğini olumlu bulmaktadır. Geri kalan %2 dilimlik kısımda ise radyo programlarının bu konudaki işlevselliği daha da artırılmalı düşüncesinde olduğu belirtilmiştir. Buradan yola çıkarak radyo, halk müziğindeki gerek saz icracıları açısından gerekse ses sanatçıları açısından önemli bir yayın organı olduğu, gelenek ve göreneklerin ortak bir dil olduğu sonucu çıkarılabilir.

4.6. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.7. THM içerikli radyo programları, “halk çalgılarımızın” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	20	4
Az	19	4
Orta	111	22
Çok	270	54
Pek çok	80	16
Toplam	500	100,0

Tablo 4.7’de THM içerikli radyo programları, “halk çalgılarımızın” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %4’ü halk müziği radyo programlarının halk çalgılarımızın halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken, %4’ü az oranda katkı sağladığı, %22’si orta oranda, %54’ü çok oranda ve %16’sı pek çok oranda katkı sağladığı belirtmiştir. Tablodaki bu veriler doğrultusunda halkın %92’si halk müziği radyo programlarının halk çalgılarının halka tanıtmasına önemli rol oynadığını düşünmektedirler. Bu bağlamda radyo sadece iletileri sağlayan araç olmamakla birlikte, insanların hayatını şekillendiren, yorumlandıran, halk müziğini hem ezgisel hem de yapısal olarak tanıtmak ve öğretmek amacıyla kullanılan önemli bir medya aracıdır. Tablo verilerin %8 civarında halk, radyo programlarındaki halk çalgılarının yeterince tanıtılmadığı görüşünde oldukları belirtilmiştir.

4.7. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.8. THM içerikli radyo programları, “folklorik özelliklerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	40	8
Az	101	20
Orta	149	30
Çok	161	32
Pek çok	49	10
Toplam	500	100,0

Tablo 4.8’de THM içerikli radyo programları, “folklorik özelliklerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %8’i THM radyo programlarının “folklorik özelliklerin” halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %20’si az oranda, %30’u orta oranda, %32’si çok oranda ve %10’u pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu bulgulara göre halkın %72’si halk müziği içerikli radyo programlarının folklorik özelliklerin halk arasında tanınması konusunda katkı sağladığı görülmektedir. Tablo verileri incelendiğinde halkın %8’lik olan kısmı folklorik özelliklerin halk arasında tanınmasında

radyonun yetersiz kaldığını düşünmektedir. Bu da folklorik özelliklerle ilgili yapılan programların daha da artırılması gerektiği belirtilmiştir.

4.8. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.9. THM içerikli radyo programları, halk müziğimizin “yöresel üslup ve tavır özelliklerinin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	21	4
Az	40	8
Orta	159	32
Çok	201	40
Pek çok	79	16
Toplam	500	100,0

Tablo 4.9’da THM içerikli radyo programları, halk müziğimizin “yöresel üslup ve tavır özelliklerinin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %4’ü halk müziği içerikli radyo programlarının “yöresel üslup ve tavır özelliklerinin halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı” düşünülürken, %8’i az oranda, %32’si orta oranda, %40’ı çok oranda ve %16’sı pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu veriler doğrultusunda halkın %88’i halk müziği içerikli radyo programlarının “yöresel üslup ve tavır özelliklerinin” tanınması konusunda katkı sağladığı görülmektedir. Tablodaki verilerde, halkın %12’lik kısmının olumsuz düşünüldüğü görülse de türkülerdeki yöresel üslup ve tavrı bütün yönleriyle görmek mümkündür. Çünkü halk müziği sadece insanların duygu ve düşünlerini değil aynı şekilde yörelerin kültürel değerlerini tavır, üslup özellikleriyle yansıtmıştır. Bu da halk müziğindeki radyo programlarının halk müziğine pek çok katkı sağladığı söylenilebilir.

4.9. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.10. THM içerikli radyo programları, “ bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	30	6
Az	19	4
Orta	120	24
Çok	171	34
Pek çok	160	32
Toplam	500	100,0

Tablo 4.10’da THM içerikli radyo programları, “ bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır? sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %10’u THM içerikli radyo programlarının, “bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken, %4’ü az oranda, %24’ü orta oranda, %34’dü çok ve %32’si pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu veriler doğrultusunda, halkın %90’ı halk müziği içerikli radyo programlarının, “bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınıp yaygınlaşmasında önemli bir katkı sağladığı belirtilmiştir. Halk arasında duyulmamış birçok türkü radyo programları aracılığıyla tekrar can bulmuştur. Bu da hem bilinmeyen türkülerin duyulması hem de kaynak kişilerinin öğrenilmesini sağlamıştır. Buna rağmen de az sayıda örneklem bu görüşün katkı sağlamadığını belirtmiştir.

4.10. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.11. THM içerikli radyo programları, “türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım.

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	30	6
Az	39	8
Orta	140	28
Çok	121	24
Pek çok	170	34
Toplam	500	100,0

Tablo 4.11’de THM içerikli radyo programları, “türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %6’sı halk müziği içerikli radyo programlarının “türkü hikâyelerinin” halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %8’i az oranda, %28’i orta oranda, %24’ü çok oranda ve %34’ü pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu veriler doğrultusunda, halkın %86’sı THM içerikli radyo programlarının “türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesine birçok katkı sağladığı belirtilmiştir. Halk edebiyatının sözlü geleneği olan türküler, kültürümüzün kıymetli hazineleridir. İnsanlarımız acılarını, sevgilerini, ayrılıklarını, sevinçlerini kısacası ruh halinin tüm özelliklerini samimi bir şekilde ezgilerde dile getirmişlerdir. Bu doğrultuda yapılan anket sonuçları da halkın türkü hikâyelerinde kendini buldukları ve radyonun da bu konuda önemli rol oynadığı belirtilmiştir.

4.11. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.12. THM içerikli radyo programları, “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	29	6
Az	80	16
Orta	171	34
Çok	130	26
Pek çok	90	18
Toplam	500	100,0

Tablo 4.12’de THM içerikli radyo programları, “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır? sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %6’sı halk müziği içerikli radyo programlarının “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %16’sı az oranda, %34’ü orta oranda, %26’sı çok oranda ve %18’pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, halkın %78’i THM içerikli radyo programlarının “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine orta oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Araştırmalar sonucundaki verilerin %22’lik kısmı radyo programlarının halk müziği terimlerinin bilinmesinde yetersiz olduğu düşünülse de

çoğunluğun radyo programlarının halk müziğindeki terimlerin bilinmesinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

4.12. On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.13.1 Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “müziksel” desteği sizce sağlayabilmekte midir? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	19	4
Az	60	12
Orta	211	42
Çok	159	32
Pek çok	51	10
Toplam	500	100,0

Tablo 4.13.’te günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “müziksel” desteği sizce sağlayabilmekte midir? sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %4’ü THM içerikli radyo kanallarının müziksel desteği hiç sağlamadığı düşünülürken; %12’si az oranda, %42’si orta oranda, %32’si çok oranda ve %10’u da pek çok oranda destek sağladığı belirtilmiştir. Bu veriler doğrultusunda, halkın %84’ü halk müziği radyo kanallarının müziksel alanda yeterli desteği sağladığı belirtilmiştir. Halkın %16’lık kısmı da bu durumu olumsuz sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmalar sonucundaki anket, radyonun halk müziğini tüm yönleriyle tanıtmıştır. Bu da müzikal anlamda etkili olmuştur.

4.13. On İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.14. Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “kültürel” desteği sizce sağlayabilmekte midir? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	20	4
Az	101	20
Orta	150	30
Çok	149	30
Pek çok	80	16
Toplam	500	100,0

Tablo 4.14’te Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “kültürel” desteği sizce sağlayabilmekte midir? sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %4’ü THM içerikli radyo programlarının kültürel desteği hiç sağlayamadığı düşünülürken; %20’si az oranda, %30’u orta oranda, %30 çok oranda ve %16 pek çok oranda destek verildiği belirtilmiştir. Bu veriler doğrultusunda, halkın %76’sı halk müziği radyo programlarının dinleyici kitlesine “kültürel” desteği sağladığı belirtilmiştir. Halkın %24’lük kısmı radyonun bu konuda yetersiz olduğu düşünse de, aslında kültürel değerlerin geçmişten günümüze taşıyan radyodur. Dönemin önemli kitle iletişim aracı olması bu konuda da birçok bilgi aktarımını ve paylaşımını yapmıştır. Yörelere tüm kültürel özelliklerini ezgilerde bulmak mümkündür. Bu da radyonun kültürel özelliklerin aktarılmasında birçok etki göstermiştir.

4.14. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 4.15. Radyo yayınlarının gelecekte THM ’nün tanıtımına sizce ne ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir? Sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılım

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	41	8
Az	50	10
Orta	119	24
Çok	180	36
Pek çok	110	22
Toplam	500	100,0

Tablo 4.15’te radyo yayınlarının gelecekte THM’nin tanıtımına sizce ne ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir? Sorusuna verdikleri dağılım görülmektedir. Halkın %8 radyo yayınlarının gelecekte THM ’nün tanıtımına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken %10’u az oranda, %24’ü orta oranda, %36 çok oranda ve %22 pek çok oranda katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Bu veriler doğrultusunda, halkın %82’lik kısmı radyo yayınlarının gelecekte halk müziği tanıtımında katkı sağlayacağını düşünürken halkın %18’lik kısmı da katkı sağlamayacağını düşünmektedirler. Bu araştırmalar sonucunda halkın birçoğu radyonun halk müziği üzerinde etkisinin olduğunu belirtmiştir. Halk müziğimiz asırlardan beri süre gelmiştir ve günümüze kadar ulaşmasında da çeşitli faktörler aracı olmuştur. Ama aynı anda birçok kitleye seslenebilme özelliğine sahip olan radyo, türkülerin sadece dinletme özelliğiyle kalmamış; halk âşıklarını, halk ozanlarını, türkü yörelerini, kaynak kişilerini, derleyen kişileri kısacası halk müziğini tüm yönleriyle halka tanıtmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Tablo 1 ‘in bize verdiği verileri dayanarak müzik sanatının halka ulaşmasındaki en büyük aktif rolü radyo yapmaktadır. Tabloda müzik sanatının halka ulaşmasında örneklemelerin %8’i az rolü olduğunu, % 26’sı orta oranda, %32’si çok oranda ve %34’ü ise pek çok rolü olduğunu belirtmiştir. Sadece % 8 lik gibi çok az bir kesim tarafından radyonun rolü azdır söylemi her şeyi doğrular niteliktedir. Kısacası radyonun halka ulaşmasında rol oynadığı her tarafından teyit edilmektedir hiç aktif rol oynamaz diyen kesime rastlanmaması bunun en güzel ve sevindirici örneğidir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Radyonun, halk müziği saz ve ses ürünlerinin halka ulaşmasında önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 2 deki Tabloda THM’ de saz ve ses ürünlerinin halka ulaşmasında radyonun %8’i az oranda etkilediğini, %24’ü orta oranda , %30’u çok oranda ve %38’i pek çok oranda etkilediği belirtmiştir. Çok küçük orandaki bir halk kitlesi radyonun etkisinin az olduğunu dile getirmiş, bu oranda diğer oranlara kıyaslanmayacak düzeyde olduğu görülmüştür. Kesinlikle radyonun bu alandaki etkisi yoktur diyen kesime rastlanmamıştır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programlarının, halk müziği “saz icracılarının” halk arasında tanınmasına önemli bir katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 3 Halkın %2’si THM içerikli radyo programlarının, halk müziği saz icracılarının halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %6’sı az oranda katkı sağladığı, %22’si orta oranda , %56’sı çok oranda ve %14’ü pek çok oranda katkı sağladığı belirtmiştir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere THM içerikli radyo programlarının, halk müziği “saz icracılarının”

halk arasında tanınmasında %2 lik gibi yok denecek kadar az bir halk kesimi olumsuz düşünmüştür. Geriye kalan halkın tamamı radyonun önemli katkı sağladığını düşünmüştür.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programları, halk müziği ses sanatçılarının halk arasında tanınmasına önemli bir katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. THM içerikli radyo programları, halk müziği ses sanatçılarının halk arasında tanınmasına Tablo 4'e baktığımızda varılacak sonuç; Halkın %2'si halk müziği programlarının ses sanatçılarının halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken, %8'i oranında az katkı sağladığı, %18'i orta oranda, %46'sı çok oranda ve %26'sı pek çok oranda katkı sağladığı belirtmiştir. Tablodaki veriler doğrultusunda, halkın %98'i radyonun bu konudaki işlevselliğini olumlu bulmaktadır. Halkın %98 ' si olumlu yaklaşmış, %2 lik gibi az bir kesimde olumsuz yaklaşmıştır. Halkın ezici çoğunluğunun bu konu hakkında radyonun faaliyetlerini olumlu karşıladığı Tablo-4 yardımıyla anlaşılmıştır.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programları, halk çalgılarımızın halk arasında tanınmasına önemli bir katkı sağladığına ulaşılmıştır. Tablo 5'te halkın %4'ü halk müziği radyo programlarının halk çalgılarımızın halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken, %4'ü az oranda katkı sağladığı, %22'si orta oranda, %54'ü çok oranda ve %16'sı pek çok oranda katkı sağladığı belirtmiştir. THM içerikli radyo programları, "halk çalgılarımızın" halk arasında tanınmasına katkısı ile ilgili sorulan soruya verilen cevaplarda halkın %96 sı olumlu karşılamıştır. Bu sonuçta bize THM içerikli radyo programlarının halk tarafından sevilip takip edildiğini göstermiştir.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programları, folklorik özelliklerin halk arasında tanınmasına önemli bir katkı sağladığına ulaşılmıştır. Tablo 6'da Halkın %8'i THM radyo programlarının "folklorik özelliklerin" halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %20'si az oranda, %30'u orta oranda, %32'si çok oranda ve %10'u pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. THM içerikli radyo programları, "folklorik özelliklerin" halk arasında tanınması ile ilgili olarak halkın verdiği tepki %92 lik oranla

olumlu olmuştur. Radyo programlarının bu alandaki başarısını özetlendiğini Tablo 6 daki verilerle görmekteyiz.

5.1.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programları, halk müziğimizin “ yöresel üslup ve tavır özelliklerinin” halk arasında tanınmasına önemli bir katkı sağladığına ulaşılmıştır. Bu katkının sağlandığına Tablo 7’deki verilerle ulaşılmıştır. Tabloda halkın %4’ü halk müziği içerikli radyo programlarının “ yöresel üslup ve tavır özelliklerinin halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken, %8’i az oranda, %32’si orta oranda, %40’ı çok oranda ve %16’sı pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Halkın sadece %4’ü halk müziği içerikli radyo programlarının “ yöresel üslup ve tavır özelliklerinin halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünmüştür. Geriye kalan %96 lık kesim olumlu katkı sağladığını düşünmektedir.

5.1.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programları, “bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına önemli bir katkı sağlamıştır. Tablo 8’de THM içerikli radyo programları, “bilinmeyen türkülerin” tanınmasına katkı sağlamış mıdır? Sorusuna verdikleri dağılımda Halkın %10’u THM içerikli radyo programlarının, “bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken, %4’ü az oranda, %24’ü orta oranda, %34’ü çok ve %32’si pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Halkın %10 nu katkı sağlamamıştır demiştir. Halkın %90 nı katkı sağladığına yönelik görüş bildirmiştir.

5.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programları, “ türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesine önemli bir katkı sağlamıştır. Bu katkıyı sağladığını Tablo 9’u incelendiğinde tespiti sağlanmıştır. Halkın %6’sı halk müziği içerikli radyo programlarının “türkü hikâyelerinin” halk arasında tanınmasına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %8’i az oranda, %28’i orta oranda, %24’ü çok oranda ve %34’ü pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. THM içerikli radyo programları, “türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesinde halkın verdiği cevaplardan sadece %6 sı olumsuz tepki vermiştir. Tabloya baktığımızda “türkü hikâyelerinin” halk arasında bilinmesinde radyo programlarının önemi göze çarpmıştır.

5.1.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

THM içerikli radyo programları, “ halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine önemli bir katkı sağlamıştır. Tablo 10’da THM içerikli radyo programları, “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesinde katkı sağlamış mıdır? Şeklindeki soruya verilen cevaplarda Halkın %6’sı halk müziği içerikli radyo programlarının “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine hiç katkı sağlamadığı düşünülürken; %16’sı az oranda, %34’ü orta oranda, %26’sı çok oranda ve %18’pek çok oranda katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu oranda radyo programlarının katkısını vurgulamıştır.

5.1.11. On birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “müziksel” desteği sağlayabilmektedir sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca Tablo 11’da yer alan günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “müziksel” desteği sağlamış mıdır? Şeklindeki soruya verdikleri cevaplarda görülmektedir. Halkın sadece %4 ‘ü olumsuz düşünmüştür.

5.1.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “kültürel” desteği sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 12’de de görüldüğü gibi günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “kültürel” desteği sizce sağlayabilmekte midir? Şeklindeki soruya verdikleri yanıtlarda Halkın %4’ü THM içerikli radyo programlarının kültürel desteği hiç sağlayamadığı düşünülürken; %20’si az oranda, %30’u orta oranda, %30 çok oranda ve %16 pek çok oranda destek verildiği belirtilmiştir. Kısaca halkın %4 ‘ ü olumsuz düşünmüştür.

5.1.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Radyo yayınlarının gelecekte THM’nin tanıtımına önemli bir katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 13’te radyo yayınlarının gelecekte THM ’nün tanıtımına sizce ne ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir? Sorusuna verdikleri cevaplarda Halkın %8 radyo yayınlarının gelecekte THM ’nün tanıtımına hiç katkı sağlamadığı düşünülürken %10’u az oranda, %24’ü orta oranda, %36 çok oranda ve %22 pek çok

oranda katkı sağlayacağı belirtilmiştir. %8'i olumsuz düşünürken, %92 lik kısım olumlu katkı sağlar şeklinde cevap vermiştir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen sonuçlar doğrultusunda değerlendirme yapılmıştır.

- ❖ Radyo ve radyo programlarının Geleneksel Türk Halk müziği üzerinde önemli bir etki yarattığı bilinmeli ve bir sonraki kuşaklara aktarılması düşünülmektedir.
- ❖ Türk halk müziğindeki kaynak kişiler, derlemeciler, türkülerin yörelerini aktarması konusunda özen gösterilmeli ve gelenek hale getirilmesi düşünülmektedir.
- ❖ Cumhuriyet döneminden itibaren halk müziğinde yapılan çalışmalarda sorumluluğun günümüzde de devam ettirilmesi düşünülmektedir.
- ❖ Uzun yıllar Ankara Radyosu çatısı altında çalışma sürdüren Yurttan Sesler Topluluğunun günümüzde de olan çalışmaları daha da yaygınlaştırılması düşünülmektedir.
- ❖ Türkiye’de var olan halk müziği Radyo ve TV programları daha da artırılması düşünülmektedir.
- ❖ THM ’deki saz ve ses sanatçılarını tanıtacak programlara daha ağırlık verilip artırılması düşünülmektedir.
- ❖ THM ’deki halk çalgılarının radyo programlarındaki tanıtımına daha çok yer verilmesi düşünülmektedir.
- ❖ THM ’deki bilinmeyen türkülerin halk arasında tanınmasına daha da ağırlık verilmesi düşünülmektedir.
- ❖ THM ’deki folklorik özelliklerin, yörelerin üslup ve tavır özelliklerinin halk arasında tanıtılmasına ağırlık verilmesi düşünülmektedir.
- ❖ THM içerikli radyo programlarında, türkü hikâyelerinin halk arasında bilinmesine daha ağırlık verilmesi düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aslanca N. ,(2018), Türk Müziğine Yönelik Çeşitli Tespitler II, Akademisyen Yayınları, Ankara
- Aydoğdu T. ,(2017), Ankara’da Sanat Hayatına Yön Veren Kurumlar, Ankara
- Aziz, A. ,(2002). Radyo Yayıncılık, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Budak O. A. , (2016) Türk Müziğinin Kökeni-Gelişimi, Ankara.
- Candemir, A. (1995). "Türkiye’de yasal düzenlemelerle birlikte kamusal, yerel ve özel radyolar", Marmara Üniversitesi. Ankara.
- Coşkun K. , (2002) THM Bilgileri, Basılmamış Ders Notu, İzmir.
- Çankaya, Ö. , (2003), TRT: Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi 1927-2000, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Çeren, Ş. S. (1944). "Muzaffer Sarısözen ile Bir Konuşma". Radyo, Cilt3, Sayı:31, Haziran.
- Demir M. , (2017), Gelenek ve Modernite Bağlamında Bir Halk Müziği Topluluğu Olarak “ Yurttan Sesler ” ,Ankara.
- Ekici, M. ,(2004), Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri.: Geleneksel Yayınları, Ankara
- Elçi, Armağan C. , (1997). Muzaffer Sarısözen: Hayatı, Eserleri ve Çalışmaları, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- Emnalar, A. , (1998). Tüm Yönleri İle Türk Halk Müziği Nazariyatı, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir
- Erdener, Y. , (2010) Halk Müziğindeki Değişimler Ve Halk Müziği Eğitime Etkileri, Kurumsal Eğitim Bilimleri Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon
- Eryılmaz, T. , (2005). “Radyo ve Radyoculuk” Der. Sevdalankuş. Radyo ve Radyoculuk. İstanbul.
- Fırat T. , (2009), Radyo Dinleme Ölçümleri ve Program Planlanmasındaki Rolü

- Gürhani, N.M. ,(2006) , Devlet Radyosundan Özel Radyolara Geçiş Süreci ve Yayıncılıkta Yaşanan Değişim, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Güzel, S. (1992), Türkiye’de Düünden Bugüne Radyo Çocuk Programları, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo-TV Bilim Dalı, İstanbul
- Kocabaşoğlu, U. (1987) Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Köse, H. (2007). Küresel “Akıntıya Karşı” Sivil Arayışlar-Alternatif Medya. İstanbul: Yirmi Dört Yayınevi.
- Kuyucu, M. , (2013), “Türkiye’de Özel Radyo Yayıncılığı: Ulusal Ölçekte Yayın Yapan Özel Radyo Kanallarının Yapıları Üzerine Bir Araştırma”, Global Media Journal, Sayı 7
- Kuyucu, M. , (2013). “Türkiye’de Radyo Mecrasının Üniversite Öğrencilerinin Müzik Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı 38.
- Kuyucu, M. , (2014), Radio Economics: The Oligopoly of Radio Market in Turkey, 12th International Symposium Communication in the Millenium,15-18 June 2014, Anadolu Üniversitesi, pp.25-47.
- Kuyucu, M. ,(2014). Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerel Radyo İşletmelerinin Sorunları ve Yerel Radyo İşletmelerinde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl:2, Sayı:5, Eylül 2014, s.62-79.
- Kuyucu, M. ,(2015), Türkiye’de Radyo yayıncılığının 25.yılında sorunlar ve çözüm önerileri
- Özakman, T. ,(1969), Radyo Notları, Ayyıldız, Ankara
- Özarslan M. , (2016), Türk Halk Müziği Veya Geleneksel Türk Müziği Ankara
- Peltekoğlu, F. B. ,(2007), Halkla İlişkiler Nedir? Beta Yayınları, İstanbul
- Seçim M. Ö. , (2017) Radyonun Bir Haber Alma Aracı Olarak Kullanılması: Adnan Menderes Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, Aydın
- Sphere, Television New Media, 2005(6), 319-332.doi: 10.1177/1527476405276472

- Şahin Ü. , (2018), Türkiye’de Bölge Radyoculuğu Deneyimi: TRT Çukurova Radyosu Örneği, Adana
- Tekinalp Ş. ,(2003), Camera Obscuradan Synopticon’a Radyo ve Televizyon
- Fırat T. , (2020) Gizemli Kutudan Görsel Çeşitliliğe Radyonun Görsel Serüveni: TRT Radyolarının Yaklaşımı
- Türkiye Radyo Televizyon Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı (TRT YPKDD), (2011) TRT Çukurova Radyosu İzlenme ve Eğilim Belirleme Kamuoyu Araştırması, TRT Basım ve Yayın Müdürlüğü Ofset Tesisleri, Ankara.
- Varlı E. , (2006), Türkü Radyolarının Türk Halk Müziği Üzerindeki Etkileri, İstanbul
- Winocur R (2005) Radio and Everyday Life: Uses and Meanings in the Domestic
- Yazgan T. , (2016), Cumhuriyet’in Örnek Bir Kültür Kurumu: Ankara Radyosu, TRT Akademi, Cilt 1, Sayı 1, Ankara
- Yazıcı, A.N. ,(1999), Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma, TRT Eğitim Daire Başkanlığı, Ankara.
- Yener, S. , (2006), “AB Sürecinde Müzik Kimliğimiz Popüler Kültür ve Kitle İletişim Araçlarının Müziğe Etkisi”, Müzik Sanatımız ve AB Süreci Sempozyumu, Seveda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, Ankara
- Yücel H. , “Türk Halk Müziği Üzerine Bir İnceleme”, Akademik Bakış Dergisi, Eylül-Ekim 2011/26, 10-11; < <http://www.akademikbakis.org/Anasayfa.aspx>> 17.09.2019.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=53043> Erişim Tarihi: 25.10.2019
- Resim2: <https://www.pinterest.co.uk/pin/326299935478811814/> Erişim Tarihi: 14.03.2020 11.25

Resim3: (<https://tr.pinterest.com/pin/817121926110672993/>) Erişim Tarihi: 14.03.2020
11.07

https://www.google.com.tr/url?sa=i&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi5qObwrvPkAhVPZFAKHx9yBbgQjhx6BAgBEAI&url=https%3A%2F%2Ftwitter.com%2Fankaraapartman%2Fstatus%2F881045241033248769&psig=AOvVaw0auuNZ9e_cJwnNv0dyHTaa&ust=1569754909376652 Erişim Tarihi:
27.11.2019 15.25

TRT web sitesi / Tarihçe (<http://www.trt.net.tr/Anasayfa/Anasayfa.aspx>) Erişim Tarihi:
20.20.2019 12.30

Türkiye Radyoculuk Tarihine Damgasını Vurmuş İsimler <https://www.iyihisset.com/yasa/kultur-sanat/turkiye-radyoculuk-tarihine-damgasini-vurmus-isimler> Erişim
Tarihi: 15.11.2019 13.30

<http://www.millifolklor.com/Yayin/124> Erişim Tarihi: 10.11.2019 14.00

<http://www.millifolklor.com/Yayin/85> Erişim Tarihi: 10.11.2019 14.05

<http://www.millifolklor.com/Yayin/86> Erişim Tarihi: 10.11.2019 14.10

<http://www.millifolklor.com/Yayin/88> Erişim Tarihi: 10.11.2019 15.00

TDK (Türk Dil Kurumu) Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 09.11.2019 16.20

<https://www.gelisenbeyin.net/radyonun-icadi.html> Erişim Tarihi: 15.03.2020 14.32

EKLER

EK 1. Anket Formu

TÜRK HALK MÜZİĞİNİN HALKA ULAŞMASINDA

RADYO PROGRAMLARININ KATKISINA

YÖNELİK TESPİTLER ANKETİ

Cinsiyetiniz: K / E

Yaşınız:

1) Müzik sanatının halka ulaşmasında sizce radyo yayınlarının önemli bir rolü var mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

2) THM (Türk Halk Müziği) saz ve ses ürünlerinin halka ulaşmasında da sizce radyo etkili olmuş mudur?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

3) THM içerikli radyo programları, halk müziği “saz icracılarının” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

4) THM içerikli radyo programları, halk müziği “ses sanatçıların” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

5) THM içerikli radyo programları, “halk çalgılarımızın” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

6) THM içerikli radyo programları, “folklorik özelliklerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

7) THM içerikli radyo programları, halk müziğimizin “yöresel üslup ve tavır özelliklerinin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

8) THM içerikli radyo programları, “bilinmeyen türkülerin” halk arasında tanınmasına sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

9) THM içerikli radyo programları, “türkü hikayelerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

10) THM içerikli radyo programları, “halk müziği terimlerinin” halk arasında bilinmesine sizce katkı sağlamış mıdır?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

11) Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “müziksel” desteği sizce sağlayabilmekte midir?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

12) Günümüzde mevcut olan ve THM içerikli yayın yapan radyo kanalları, dinleyiciye yeterli “kültürel” desteği sizce sağlayabilmekte midir?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

13) Radyo yayınlarının gelecekte THM’nin tanıtımına sizce ne ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir?

☐ HİÇ ☐ AZ ☐ ORTA ☐ ÇOK ☐ EK ÇOK ☐

Hazırlayan : Nesrin Aslancan